

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

факультет іноземних мов

кафедра англійської філології

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: Авторська образність як відбиток гендерно специфічного бачення світу (на матеріалі американської прози ХХ сторіччя)

здобувача ступеня вищої освіти магістр
галузі знань 03 Гуманітарні науки
спеціальності 035 Філологія. Германські мови і
літератури (переклад включно) (англійська, німецька)

Глуханюк Дар'ї Віталіївни

науковий керівник:

Козачишина Оксана Леонідівна

кандидат філологічних наук, доцент

Вінниця – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ I. ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР МОВНОЇ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИН СВІТУ.....	7
1.1. Поняття мовної та концептуальної картин світу.....	7
1.2. Концептуальна метафора у ракурсі відображення картини світу	11
1.3. Роль гендерно специфічного досвіду у створенні гендерно маркованої картини світу	13
1.3.1. Поняття гендеру та його характеристики.....	14
1.3.2. Дослідження поняття гендеру в соціально-історичному розрізі	16
1.4. Роль стереотипів фемінності та маскулінності у формуванні специфіки поведінки осіб різної статі.....	21
1.4.1. Роль традиційного розподілу гендерних ролей у формуванні гендерних стереотипів	23
1.4.2. Основні стереотипні ознаки чоловічої та жіночої мовленнєвої поведінки	24
ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ.....	26
РОЗДІЛ II. ВІДОБРАЖЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ АВТОРІВ- ЧОЛОВІКІВ В АМЕРИКАНСЬКИХ КОРОТКИХ ОПОВІДАННЯХ ПОЧАТКУ XX СТОРІЧЧЯ	28
2.1. Концептуальні референти авторської тропеїки як ідеологеми мовної особистості.....	30
2.1.1. Градація ідеологем у досліджуваних текстах	33
2.1.2. Концептуальні класи дескрипторів ідеологем.....	37
2.1.3. Особливості взаємозв'язку між центральними концептами царинами мети та корелятами образності в досліджуваних коротких оповіданнях початку двадцятого сторіччя	39

2.1.3.1. Референти ближньої периферії та їхніх дескрипторів.....	47
2.1.3.2. Референти дальньої периферії та їхні дескриптори.....	53
2.1.4. Кількісна та якісна специфіка дескрипторів ідеологем.....	56
2.1.5. Чоловіча та жіноча картини світу крізь авторську образність.....	59
2.1.5.1. Специфіка референтів тропеїки у коротких оповіданнях авторів-чоловіків та авторів-жінок.....	59
2.1.5.2. Порівняння корелятивів у коротких оповіданнях авторів-чоловіків та авторів-жінок.....	66
ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ.....	71
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	74
SUMMARY.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

Проблема взаємозв'язку між біологічними та соціальними характеристиками осіб різної статі привертала і досі привертає увагу багатьох світових та вітчизняних лінгвістів, серед яких Ю. Д. Апресян, М. В. Юсупова, Ю. М. Караулов, Р. Лакофф та інші.

Від народження кожна людина одержує приписаний статус відповідно до статі, тобто статус дівчинки/жінки та хлопчика/чоловіка з відповідними очікуваннями щодо їхньої поведінки. Гендерні соціальні ролі не слід розуміти як поділ усіх соціальних статусів, а відповідно, й ролей, на такі, що їх можуть виконувати лише чоловіки або жінки. Однак історично від чоловіків та жінок очікували виконання більшою чи меншою мірою різних соціальних ролей в усіх суспільствах відповідно до тих ціннісно-нормативних уявлень, які формувалися й відтворювалися в процесі соціально-історичного розвитку. Завжди існував якийсь розподіл праці між статями, специфічні для чоловіків і жінок види діяльності та соціальні функції. Досі продовжують відтворюватися ціннісно-нормативні очікування до жінок щодо виконання ними соціальних ролей домогосподарки, доглядальниці, за сучасного часу припустимою стала й робота поза домом, а від чоловіків – щодо виконання соціальних ролей батька-годувальника, захисника, здобувача засобів для існування, працівника поза домом, лідера й керівника.

За такими стереотипними, міцно укоріненими уявленнями чоловіків прийнято оцінювати за трудовими, професійними успіхами, а жінок – насамперед за наявністю сім'ї та дітей.

Оскільки мова та мовлення – соціальні явища, а гендерна приналежність мовця у мовленнєвому акті є єдиною та постійною, то концепція гендерних відносин, яка виникла у соціології, певною мірою вплинула на лінгвістику [55: с.1].

У даній роботі будемо досліджувати особливості мовлення чоловіків та жінок крізь призму теорії мовної особистості. Під терміном «мовна особистість» розуміється особистість, яка виражається через мову у текстах або мові [26: 38].

Актуальність роботи визначається зростаючим інтересом мовознавців до виявлення зв'язку мовної особистості з мовленням, яке вона породжує, а також до гендерних стереотипів та їхнього підтвердження у реальному житті.

Об'єктом дослідження є короткі оповідання початку двадцятого сторіччя, написані американськими письменниками-чоловіками, що досліджуються з позиції авторської образності

Предметом дослідження виступають втіленні в художньому тексті приклади авторської образності (метафори, образні порівняння) в ракурсі відображення гендерної специфіки картини світу.

Матеріалом для дослідження слугують 40 оповідань американських авторів-чоловіків методом суцільної вибірки прикладів авторської тропеїки. Основними критеріями відбору оповідань для аналізу були: належність письменників до американської національної спільноти та обмеженість дати написання оповідань рамками початку ХХ сторіччя. Вікові характеристики письменників та ступінь суспільного визнання письменників та їхніх творів не брались до уваги.

Основна мета дослідження полягає у вивченні та аналізі гендерно маркованих ціннісних установок втілених у референтах та корелятах авторської тропеїки.

Досягнення мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

1) виявити основні чинники гендерної диференціації англійського художнього мовлення з урахуванням відповідних гендерних відмінностей усного мовлення;

2) охарактеризувати роль гендерно специфічного досвіду у створенні гендерно маркованої картини світу;

3) виявити основні стереотипні ознаки чоловічої та жіночої мовленнєвої поведінки;

4) виділити та проаналізувати градацію концептів царини мети у досліджуваних текстах;

5) окреслити концептуальні класи царини-джерела в коротких оповіданнях американських авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя;

6) провести порівняльний аналіз стереотипного портрету мовної особистості автора-чоловіка та мовної особистості автора-жінки.

Методи, які були застосовувані під час дослідження – контекстуально-інтерпретативний аналіз, концептуальний аналіз, кількісний та порівняльний аналізи. Контекстуально-інтерпретативний аналіз задіяно при тлумаченні та визначенні зв'язку мовних явищ з гендерними характеристиками письменників. Застосування концептуального аналізу дозволило прослідкувати гендерно обумовлені пріоритети авторів. Кількісний метод слугує засобом виявлення градації пріоритетів мовної особистості письменників. Порівняльний метод дозволяє провести порівнювальний аналіз мовної особистості письменників обох статей.

Наукова новизна дослідження полягає у спостереженні та висновках стосовно вияву «чоловічої» мовної особистості крізь призму авторської образності, а саме метафор та образних порівнянь. Вперше базуючись на авторській образності було порівняно «чоловіче» та «жіноче» сприйняття навколишнього світу.

Теоретичне значення роботи визначається тим, що в ній пробного тексту осмислюються по-новому, з позицій гендерної лінгвістики, а здійснене дослідження є внеском у вирішення актуальних проблем лінгвістичної гендерології та когнітивної лінгвістики у ракурсі дослідження концептуальної метафори як відбитку гендерно маркованої картини світу.

Практичне значення дослідження полягає в можливості застосування його результатів у курсі стилістики англійської мови, а також на заняттях з домашнього читання на факультетах іноземних мов та на уроках з

англійської мови у школах. Результати дослідження можуть бути корисними при написанні курсових та дипломних робіт з англійської філології.

Апробація результатів дослідження здійснювалась на студентській науковій онлайн-конференції «Професійна підготовка майбутніх спеціалістів у загальноєвропейському мовному контексті: проблеми та перспективи» (Вінниця, 24 листопада 2016), науковій інтернет-конференції студентів та викладачів факультету іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету «Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури» (Вінниця, 21 грудня 2016), студентській науковій інтернет-конференції «Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури» (Вінниця, 14 грудня 2017), всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі» (Вінниця, 26-27 квітня 2017 року), науковій конференції студентів та викладачів «Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі та школі» (Вінниця, 20 квітня), XV міжнародній студентській Інтернет-конференції Вінницького державного педагогічного університету «МОВА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА: Інтеграційні тенденції в сучасному світі» (Вінниця, 23-24 листопада 2017 року).

Публікації. Основні положення роботи висвітлено в 6 тезах наукових конференцій.

Структура магістерської. Магістерська робота містить вступ, два розділи, висновки до розділів, загальні висновки, резюме, список використаної літератури та 2 додатки.

У **Вступі** викладено мету та завдання дослідження, обґрунтовано актуальність даної роботи, описано новизну дослідження, визначено теоретичне та практичне значення роботи.

У **Першому розділі**, що має назву «Гендерний вимір мовної та концептуальної картини світу», аналізуються поняття мовної та

концептуальної картин світу, а також концептуальна метафора у ракурсі відображення картини світу, визначається роль гендерно специфічного досвіду у створенні гендерно маркованої картини світу, окреслюється поняття гендеру та його характеристики та розкриваються основні стереотипні ознаки чоловічої та жіночої мовленнєвої поведінки.

Другий розділ – «Відображення мовної особистості авторів-чоловіків в американських коротких оповіданнях початку ХХ сторіччя» – присвячено виявленню гендерно обумовлених особливостей образності у коротких оповіданнях американських письменників. Досліджується авторська образність та класифікується за кількісними та якісними показниками. Отримані результати порівнюються з авторською образністю жінок-письменниць дослідженою у роботах О. Л. Козачишиної, та зіставляються зі стереотипними уявленнями про чоловічу та жіночу мовну особистість [29: с. 53-86].

У **Загальних висновках** підводяться підсумки здійсненого дослідження, зробленого в магістерській роботі.

У **Резюме** викладено узагальнення результатів здійсненого дослідження англійською мовою.

У **Додатки** винесено дані про частоту тематичних угруповань концептів царини мети (*Додаток А*) та концептів царини-джерела (*Додаток Б*).

РОЗДІЛ І. ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР МОВНОЇ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИН СВІТУ

Останніми десятиріччями гендерний вимір у лінгвістиці стає все більш важливим в оцінці процесів суспільного функціонування та розвитку суспільства.

Концепція гендерних відносин зародилася ще у надрах соціології, і значною мірою вплинула на лінгвістику, оскільки мова та мовлення за своєю природою – соціальні явища, а гендерна приналежність комунікантів є інтегральною константою будь-якого мовленнєвого акту.

Вивчення взаємозв'язку біологічної статі людини з її культурною ідентичністю, з соціальним статусом здійснюється в рамках відносно нових наукових напрямків: гендерології у цілому та гендерної лінгвістики, зокрема.

1. 1. Поняття мовної та концептуальної картин світу

Мова будь-якої людини пов'язана з культурою певного народу, відмінності в культурі, в свою чергу, призводять до мовних відмінностей. В мові народу відображаються його характер та поведінка. Хід історичних подій, спосіб життя певної групи накладають відбиток на мову. Специфічні риси поведінки людини фіксуються в певних граматичних формах та в лексичному складі словника. Як зазначає Ю. Д. Апресян, кожна мова відображає певний спосіб сприйняття та концептуалізації світу. Виражені в ній значення складаються у свого роду колективну філософію, яка є обов'язковою для всіх носіїв мови [3: с. 54]. Різні культури і народи сприймають одні й ті ж самі явища по-різному. Подібні відмінності доволі часто викликають труднощі при перекладі з мови однієї культури на мову іншої, адже не завжди можна підібрати слова, які максимально точно та адекватно передають зміст.

Дійсність, яка оточує людину, відображається в мові, в ній формується образ світу або його картина. Кубрякова О.С. тлумачить картину світу наступним чином: “сума значень та уявлень про світ, його глобальний образ, який є вираженням всієї діяльності людини, а не її окремої сторони” [29: с. 8]. При побудові картини світу треба враховувати етнічні, психологічні, мовні особливості людей.

Науковці говорять про картину світу будь-якої людини. Різні картини світу формуються у процесі життєдіяльності людини. Наприклад, картина світу дорослої людини не буде схожа на картину світу дитини. Існують картини світу психологічно врівноваженої людини та людей з порушеною психікою, цивілізовані та архаїчні, релігійні, наукові та інші. У даній роботі ми будемо розглядати гендерну картину світу. Картини світу – динамічні: вони проходять процес становлення, період стабільного існування, потім настає розпад та руйнування. Будь-яка картина світу – це акт інтерпретації, акт світорозуміння, тобто залежить від призми, через яку здійснюється світобачення. Таким чином, картина світу не існує окремо від людини, це картина, побачена очима людини.

Юсупова М.В. зазначає, що картина світу – це занадто широке поняття. В її межах варто розмежувати мовну картину світу та концептуальну. Таким чином, можна говорити про існування двох картин світу [60: с. 50]. Мовна картина світу є простіша за концептуальну, це частина концептуальної системи людини, пов’язана з мовою. Концептуальна система складніша у своїй будові, ніж відомі людині мовні значення. Це система, яка знаходиться у свідомості людини, вона обробляє та містить інформацію, що надходить про навколишній світ. Не вся інформація, що надходить у мозок людини ззовні, отримує вербальну форму, тобто відображається за допомогою мови. В основі концептуальної системи знаходяться чуттєва, пізнавальна діяльність людини (емоції, враження, почуття) [60: с. 51].

Варто звернути увагу також на «концепт» – поняття когнітивної лінгвістики, пов’язане з картиною світу взагалі та частково з концептуальною

картиною. Якщо головним виразником мовної картини світу є слово, то концепт – це образ, ідеальне утворення, що вийшло за межі слова. Всі концепти об'єднуються в концептуальну систему, або концептуальну картину світу.

Існує також думка про схожість концептуальних картин світу у різних людей. Оскільки концептуальні системи пов'язані з розумовою діяльністю людини, то і головні розумові процеси відбуваються у більшості людей однаково. «Психіка людини є структурною динамічною прогнозуючою моделлю зовнішньої діяльності. Основна маса одиниць цієї моделі складається з конкретних образів – відображень індивідуальних денотатів (явищ і об'єктів), з якими людина має справу. Таким чином, зважаючи на практично безмежну кількість індивідуальних поняттєвих одиниць у свідомості кожної людини, набір абстракцій, вилучених за релевантними ознаками певного типу, у всіх людей, для яких цей тип ознак релевантний, досить стійкий і має досить близький склад. На формування будь-якої концептуальної картини світу (а також мовної) мають вплив такі фактори, як національна своєрідність, психологічна характеристика, культурологічні аспекти певної групи людей . [9: с. 34].

З поняттями концептуальної та мовної картин світу пов'язане поняття «поле». Поле – це “сукупність змістовних одиниць (понять, слів), які охоплюють певну галузь людського досвіду [5: с. 334]. Двом моделям світу (концептуальній та мовній) відповідає поняттєве (концептуальне) та семантичне поле відповідно. Поняттєве поле – галузь поняттєвого змісту, визначене логікою предметного світу та логікою людського мислення. Різновидами полів є семантичне поле, лексико-семантичне та асоціативне поле [8: с. 26].

Розглянемо визначення поняття «семантичне поле». У словнику лінгвістичних термінів Ахманової О.С. подаються наступні визначення цього поняття: 1) “частка дійсності, виділена в людському досвіді, і яка теоретично має в даній мові відповідник у вигляді більш чи менш автономної лексичної

мікросистеми, наприклад: семантичне поле радості, семантичне поле часу; 2) безліч слів та виразів, які складають тематичний ряд, слова та вирази мови, у своїй сукупності охоплюють певну галузь значень. Семантичне поле – сукупність мовних одиниць різних частин мови, як поєднані спільною семантичною ознакою. Семантичні зв'язки у семантичному полі визначаються лінгвістичними методами (компонентний аналіз слів, аналіз тексту)” [5: с. 447].

Під час опису навколишньої дійсності «у нашій свідомості переплітаються дві її картини – концептуальна (логічна) та словесна (мовна)». Основний елемент мовної картини світу – семантичне поле. В мовній картині світу знання містяться в семантичних категоріях, семантичних полях, які складаються з окремих слів та словосполучень. В концептуальній картині світу зміст міститься в поняттях.

Поняття «картина світу» як у концептуальному, так і в суто мовному аспектах потребує додаткового уточнення. При визначенні сфер, у яких відбивається національна специфіка «мовних картин світу», представники етнолінгвістики, як американської, так і європейської, або неогумбольдтіанської, будують свої докази національної специфіки і розбіжностей відтворення світу у різних мовах на тому, що основним таким елементом є слово. В основі мовної картини світу лежить принцип відображення. Слово ж безпосередньо не є власне відображенням, воно виступає засобом висловлювання. Засобом відображення воно виступає у полі, яке складається зі слів і має історичну, соціальну та індивідуальну зумовленість. Історико-політична зумовленість поля зветься національною специфікою.

Як стверджує Караулов Ю.Н., мовна модель світу відображає зміни в навколишньому середовищі, тому вона більш рухлива у порівнянні з концептуальною моделлю. Кожна мова створює свою картину світу, в якій відображаються культурні особливості, специфічні риси народу, який спілкується цією мовою; формується такий собі “проміжний світ”, що

зумовлює відмінності між мовами, і призводить до розбіжності серед картин світу різних мов [26: с. 130].

Отже, вчені розмежовують поняття мовна картина світу та концептуальна. Мовна картина світу є простішою, вона яка є частиною концептуальної системи людини, що пов'язана з мовою, тому вона більш рухлива у порівнянні з концептуальною моделлю. Кожна мова створює свою картину світу, в якій відображаються культурні особливості, специфічні риси народу, який спілкується цією мовою. Концептуальна система складніша та знаходиться у свідомості людини, вона обробляє та містить інформацію, що надходить про навколишній світ. Панує думка про схожість концептуальних картин світу у різних людей, оскільки концептуальні системи пов'язані з розумовою діяльністю людини і головні розумові процеси відбуваються у більшості людей однаково.

1.2. Концептуальна метафора у ракурсі відображення картини світу

В останні десятиріччя у численних роботах вітчизняних та зарубіжних вчених метафора розглядається не лише як елемент художнього тексту, а перш за все як важливий когнітивний механізм, як результат когнітивного процесу [42: с. 370; 52: с. 30; 63: с. 115].

Пізнаючи та інтерпретуючи дійсність, кожна мовна особистість виступає активним носієм когніції. При цьому когніція розглядається як механізм, у якому нерозривно співіснують два основні процеси: формування уявлень мовної особистості про світ у розчленованому вигляді та пошук форм передачі одержаних знань і уявлень з метою створення певного образу даного фрагмента дійсності [13: с. 40]. Наша понятійна система має метафоричний характер, а тому метафори як мовні вирази стають можливими.

Більша частина нашої концептуальної системи є метафорично структурованою, тобто більшість концептів (target domain) частково

осмислюються у термінології інших концептів (source domain), а явища лінгвістичні виражають втілене розуміння світу. Наше бачення світу і себе у цьому світі концептуалізується повсякденною свідомістю через емпіричні уявлення, що впливають і з фізичного сенсомоторного досвіду людства, пропущеного крізь культурологічний фільтр. Таке осмислення відбувається переважно за аналогією, тому “ми не можемо думати абстрактно, не думаючи метафорично” [62: с. 258].

Концептуальна метафора, в більш вузькому, конкретному значенні, розуміється «як засіб осмислення деякої більш абстрактної сфери в термінах більш відомої, звичайно конкретної сфери» [58: с. 70]. При позначенні непередметних сутностей, абстрактних понять перенесення імені має на меті вербалізацію поняття, матеріалізацію в мовному значенні властивостей об'єктів [47: с. 66].

Як справедливо зазначає Д.М.Колесник, невід'ємна присутність метафори в концептуальній системі людини пояснюється тим, що більшість важливих для людини та її діяльності концептів (час, стан, емоції, ідеї) є або абстрактними, або недостатньо дискретними та структурованими [34: с. 229].

Існують два погляди на роль концептуальної метафори в художньому тексті та її зв'язок з поетичною метафорою. Дж.Лакофф стверджує, що «поетична метафора значною мірою є розширенням (extension) нашої повсякденної конвенціональної системи метафоричної думки» [64: с. 246]. Деякі інші точки зору дотримуються дослідники, які вивчали функціонування концептуальних метафор у художніх творах [42: с. 371]. Зокрема, дослідження Й. Шен показало, що використання метафор у художньому дискурсі має більш вільний і некерований (uncontrolled) характер [65: с. 112].

Концептуальна метафора трактується як елемент концептуальної картини світу людини, що зберігає свою образність, позначає непередметні сутності, відображає авторське бачення цих сутностей і певною мірою

будується на основі концептуальних уявлень або частково співпадає з концептуальними уявленнями про непередметні сутності.

1. 3. Роль гендерно специфічного досвіду у створенні гендерно маркованої картини світу.

Лінгвістів давно цікавить питання залежності мовлення людини від її віку, освіти, темпераменту й інших характеристик. А останнім часом актуальною є проблема залежності мовлення людини від її статі [4: с. 6].

Важливою галуззю гендерної лінгвістики є дослідження особливостей усного і писемного мовлення чоловіків і жінок. Результати цих досліджень активно використовують для ідентифікації статі автора тексту з різною метою. Сьогодні лінгвісти досліджують мову в тісному зв'язку з людиною, що обумовлює необхідність лінгвістичного аналізу художнього тексту як безпосереднього відображення свідомості людини оскільки художній твір є вираженням особистості автора, його ідей та їх мовного втілення. Учені наголошують на тому, що аналіз художнього тексту дає змогу дослідити зміст окремих концептів та концептуальної картини світу, яка формується у свідомості людини під час пізнання.

Сучасні дослідники відзначають, що «якщо мовна картина світу – це зафіксована в мовних знаках і виявлена у формах мовної діяльності мовна свідомість, то гендерні ознаки – це суттєві прояви пізнання світу крізь призму чоловічої й жіночої свідомості, що виявляють особливості номінативної й комунікативної діяльності чоловіків і жінок, обумовлені статевою особливістю мовної діяльності й мовної поведінки [23: с. 5].

Гендерна картина світу містить в собі різноманітні репрезентації гендерних відношень та уявлень. Гендерна мовна картина світу – це вербалізована форма гендерної картини світу, сукупність знань і уявлень про світ, підґрунтя якої складає функціонування гендерних стереотипів, які виражені в мовній формі [2:, 8].

Виникнення і функціонування гендерних стереотипів пояснюється існуючими відмінностями жіночих і чоловічих соціальних ролей. Дослідження чоловічих і жіночих особливостей мовленнєвої діяльності в мовній картині світу дозволяє твердити, що між чоловічою і жіночою мовою, як письмовою, так і усною, існують певні відмінності, які дозволяють говорити про існування цілої системи факторів, що впливають на ці відмінності і зумовлюють їх.

Об'єктом дослідження гендерної лінгвістики є співвідношення статі та мови, а саме питання про те, у який саме спосіб стать виражається у мові [24: с. 22].

Спираючись на дослідження Емірсуїнової Г. І., гендерна проблематика в лінгвістиці розглядається в двох аспектах:

1. гендерні стереотипи, які зафіксовані в мові, тобто узагальненні уявлення про те, якими якостями і соціальними ролями володіють жінки та чоловіки;
2. особливості мови чоловіків та жінок, а також власне лінгвістичні особливості мовлення обох статей [24: с. 22].

Для осмислення гендерної проблематики та гендерних стереотипів, варто більш детально розглянути поняття «гендер» та його характеристики в соціально-історичному розрізі.

1.3.1. Поняття гендеру та його характеристики.

Інтерес до проблеми статевих відносин у різних сферах, що значно зріс останнім часом, призвів до виникнення поняття «гендер». Та вертаючись до витоків розмежування людей за статтю, варто звернути увагу на те, що традиційно відмінності між чоловіками і жінками вбачалися лише у біологічних та фізіологічних розбіжностях, що і позначалися словом «стать».

Цей підхід панував довгий час, але на зміну йому прийшло інше розуміння відмінностей між чоловіками і жінками, яке бачить проблему глибше і охоплює не лише біологічні (фізіологічні) характеристики, а й бере до уваги соціальні, психологічні та навіть культурні фактори, що формують чоловіка та жінку. Розмежування і відмінності між поняттями «стать» і «гендер» були чітко окреслені після виходу у світ роботи Роді Унгер «Про перевизначення понять «стать» та «гендер»». У своєму дослідженні автор пропонує використовувати слово «стать» лише для визначення біологічного статевого розмежування. Використання терміна «гендер» визначається для опису культурних, психологічних та соціальних аспектів, які можна поєднати з нормами, рисами, стереотипами і ролями, які вважаються властивими або бажаними для тих, кого суспільство вважає чоловіками або жінками. Гендер став необхідним конструктом реальних практичних перетворень у суспільних відносинах, складовим базовим компонентом яких є статус жінки та чоловіка.

Термін “гендер” запозичено з англійської мови, де він вживається для позначення граматичного роду – чоловічого, жіночого, середнього. Трактують цього терміну більшістю лінгвістів (Є. С. Гриценко, О. А. Вороніна, С. А. Коновалов) сходяться. Тому, якщо узагальнити термін «гендер», матимемо таке визначення: гендер – це змодельована суспільством та підтримувана соціальними інститутами система цінностей, норм і характеристик чоловічої й жіночої поведінки, стилю життя та способу мислення, ролей та відносин жінок і чоловіків, набутих ними як особистостями в процесі соціалізації, що насамперед визначається соціальним, політичним, економічним і культурним контекстами буття й фіксує уявлення про жінку та чоловіка залежно від їх статі [10: с. 30; 37: с. 28].

Отже, за останні роки гендерні підходи укоренились та розвинулись від соціології, психології, педагогіки, історії, філософії, літературознавства та мистецтвознавства до політичних наук, права й економіки. Наразі гендер

бачиться не як застигла стабільна даність, а як динамічна змінна сутність, що залежить від багатьох факторів. Одна і та сама людина може виявляти свою гендерність по-різному, залежно від ситуації.

1.3.2. Дослідження поняття гендеру в соціально-історичному розрізі

Вивчення поняття «гендеру» не може бути повним та об'єктивним без залучення соціально-історичного ракурсу розгляду проблеми.

У даному питанні ми розкриємо погляди вітчизняних та зарубіжних науковців щодо визначення поняття «гендер». Варто почати з другої половини ХХ століття, коли у світі (спочатку в США, а згодом – в Канаді, Великобританії, Нідерландах, Австралії, Італії, Франції та скандинавських країнах) з'являються дослідження культурної антропології та соціології, що розкривають поняття «гендер», розрізняючи поняття «sex» (стать) і «gender» (рід, стать).

Як стверджує А.М.Фесенко, ці роботи ґрунтувалися на поділі чоловіків та жінок на соціальні ролі, форми діяльності, відмінностях у поведінці, ментальних, емоційних характеристиках, а не лише на доведенні біологічних відмінностей. Дані дослідження довели: те, що в одному суспільстві вважається характеристикою жінок, в іншому може бути характеристикою чоловіків. При цьому гендер розглядався не як природна стать, а як соціально-культурний конструкт. А, отже, звідси випливає, що деякі характеристики жінок, наприклад, емоційність, схильність до самопожертви, орієнтованість на родину і дітей, є не природними рисами, а характеристиками, сформованими певним типом суспільства. Отже, з'ясувалося, що поняття «жіночність» та «мужність» обумовлені культурою і є полісемантичними [11: с.5].

В англійських джерелах для визначення поняття «стать» дослідники використовують два поняття «sex» і «gender». Термін «sex» вживається частіше і, як зазначає Д.Лорбер, означає стать як біологічну категорію. Цей

термін вживається також і як соціальна категорія, що фіксує призначення індивіда в суспільстві від його народження. Щодо поняття «gender», то, як стверджує Д.Лорбер, воно стало науковим терміном завдяки розвитку теоретичних засад фемінізму, а дещо пізніше – гендерних досліджень [41:127].

Саме завдяки феміністським дослідженням та розвитку соціально-конструктивістського підходу до вивчення суспільних явищ відбулась остаточна диференціація понять «sex» (біологічна стать) і «gender» (соціально-культурний конструкт).

Так, наприклад, праця антрополога Г.Рубін «Обмін жінками» була однією з перших, де обґрунтовувалися термінологічні відмінності між поняттями «гендер» і «стать» [48: с. 90]. Дослідниця ввела в науковий обіг поняття статево-гендерної системи та визначила її як сукупність домовленостей, завдяки яким суспільство перетворює біологічну сексуальність у результат активності людини. Також необхідність перевизначення понять «стать» та «гендер» довела Р.Унгер.

Продовжуючи думку Г.Рубін, А.Річ зауважує, що гендер – це технологія, що формує інститут статі та затверджує конкретні статові ідентифікації. Це, у свою чергу, створює певні статові відмінності та вносить їх у стосунки «панування – підкорення». Гендерне протистояння, змодельоване суспільством та владою, стає добре помітним саме з позиції гендерної диференціації, що трансформує біологічні відмінності («sex») у соціальні («gender»).

Науковці Г.Рубін, Р.Унгер, Ш.Ортнер та А.Річ запропонували використовувати категорію «sex» лише у тих випадках, коли йдеться про біологічні ознаки людини, що є заданими природою та відрізняють чоловіків від жінок, а категорію «gender» — характеризуючи людину з точки зору психологічних, соціальних та культурних особливостей, що дає можливість говорити про певні ролі, стереотипи, норми, котрі вважаються в певній культурі традиційними та обов'язковими для чоловіків та жінок.

Досліджуючи проблему гендеру, ми дійшли до висновку, що дуже часто поняття «гендер» є соціальною конструкцією, що використовується для дослідження основ соціальності та її форм. Таким чином, гендер, з одного боку, визначається як сукупність соціальних проявів, а з іншого – як прихований культурний зміст статі, що включає загальноприйняті соціальні та культурні уявлення стосовно його ролі та сутності. Так як соціальна стать визначається соціальною практикою, то у зв'язку з цим в суспільстві фіксуються певні норми поведінки, що вимагають виконання конкретних гендерних ролей. Як результат – у свідомості певного суспільства виникає чітке уявлення про існування «чоловічого» і «жіночого». Як наслідок, в сучасному суспільстві дедалі важче розмежовувати біологічне означення статі та її соціальне моделювання, а отже, стать визначається як гендер, тобто соціалізована стать.

Таким чином, стать перетворюється в культурну метафору, що виконує не лише функцію опису, а й оформлює соціальну реальність [Словарь гендерных терминов].

Важливо згадати також статевий символізм під яким аналогічно розуміють гендер і представники напрямку статевого символізму, ілюструючи за допомогою етнографії той факт, що статевий поділ був закріплений вже від самих початків людства за допомогою певних засобів чоловічої та жіночої символіки. Вона класифікує побудовану модель світу та відтворює владний зміст у гендерному поділі суспільства. Таким чином, на культурному рівні весь предметний та природний світ набуває рис сексуальності, стає диференційованим за ознакою статі. В даному випадку гендер розглядається крізь призму відносин у суспільстві, які характеризуються трьома категоріями: статоворольовими стереотипами, біологічною статтю та «гендерним дисплеєм», що, за І.Гоффманом, є сукупністю різноманітних проявів, які пов'язані із закладеними у соціумі нормами фемінної та маскуліної взаємодій

У переважній більшості культур, у статевому символізмі, «чоловіче» характеризується активністю, силою, раціональністю, наповненістю, світлом, а «жіноче» – пасивністю, слабкістю, емоційністю, порожнечою, хаосом та темрявою. [1, с.80].

У свою чергу О.Вороніна підтримує теорію, за якою поняття «гендер» у 1968 р. уперше було введене психологом Робертом Столлером, а не феміністками [10:с.84]. Досліджуючи психологію гермафродитів та транссексуалів у Каліфорнійському університеті, він довів, що набагато легшою є хірургічна зміна статі, аніж психологічна — зміна гендерної ідентичності.

Отже, можна дійти до висновку, що в наукових дослідженнях не існує єдиної точки зору на те, хто вперше використав поняття «гендер». Проте є декілька науково обґрунтованих варіантів.

У першому варіанті, поняття «гендер» у 60-х роках ХХ ст. у світі було практично невідомим у сучасному трактуванні. Як зазначає Р.Хоф, воно вживалося для опису граматичної категорії роду лише у філології [57: с. 69]. Згодом цей термін почали використовувати дослідники феміністичної теорії, зокрема жіночих досліджень у лінгвістиці. Вони робили акцент на особливостях вживання у мові чоловічих та жіночих граматичних форм.

Варто зазначити, що всі світові наукові дослідження в гуманітарній сфері до 60-х років ХХ ст. проводилися в ракурсі чоловічого домінування у суспільстві. У 60-70-х роках на Заході, у зв'язку з активізацією жіночих рухів та появою жіночих досліджень, поняття «гендер» у сучасну соціальну науку вводить Е.Оуклей [Основы гендерных исследований]. Саме феміністичний рух посприяв виникненню концепції гендера. Як наслідок – світова спільнота прийняла ряд важливих для жінок документів, завдячуючи яким, згідно з міжнародним правом, у наш час значно піднесений соціальний статус жінки.

Другий етап становлення гендеру пов'язаний із діяльністю Симони де Бовуар. У своїй праці «Друга стаття» вона сформулювала основні підстави фемінізму. На її думку, бути жінкою – це не лише належати до певної

біологічної категорії людей, а й бути причетною до конкретної соціопсихічної реальності – жіночності. Жінка сприймається чоловіком як істота, співвіднесена з ним, але «інша». Для розкриття соціальної дискримінації жінки Симона де Бовуар використовує поняття «гендер». Вона, зокрема, зазначає, що патріархальний стереотип заперечує образ жінки як істоти, котра не відповідає загальнокультурному зразку.

Третій етап становлення гендера пов'язаний із фокусуванням на ньому уваги гуманітаріїв та визнанням його однією з найважливіших категорій для аналізу владних структур, організації культурних та соціальних інститутів, моделей ідеологічного контролю в сучасному соціумі [2: с.186]. Цікавою також є позиція структураліста Фуко, наукові роботи якого є дуже популярними серед закордонних дослідників гендеру. Вони несуть теоретичну альтернативу феміністичним концепціям гендеру, для нього стать є таємничістю.

Як зазначає вітчизняний дослідник І.Мунтян, гендер як базова наукова категорія, що є однією з основних у сучасній зарубіжній соціально-культурній теорії, має чотири основних обґрунтування:

- руйнує стереотип про причинну залежність між біологічною природою та певними соціальними ролями;
- описує як факт залежність системи відмінностей статей від владних систем;
- розкриває взаємозв'язок внутрішньо культурних контекстів та форм суспільної організації зі структурою відносин статей;
- обґрунтовує нагальну потребу здійснення аналізу самого процесу диференціації статей.

Власне гендерні дослідження, що ґрунтуються на певній концепції гендеру, досить швидко почали впроваджуватися у переважній більшості сфер соціально-гуманітарного знання зарубіжними вченими.

Підводячи підсумки, варто зазначити, що термін «гендер» пройшов багато історичних етапів і своїм розповсюдженням визначенням термін

«гендер» завдячує теорії фемінізму, яка відкрила шлях для виникнення та розвитку власне гендерних досліджень. Це призвело до зміни гендерних стереотипів, що існували у суспільній свідомості, утвердження специфічних гендерних норм та цінностей, визначення сутності нових законів щодо гендерної соціалізації та становлення гендерної ідентичності особистості.

1.4. Роль стереотипів фемінності та маскулінності у формуванні специфіки поведінки осіб різної статі

Стереотипні уявлення про особливості мовлення чоловіків і жінок тісно пов'язані із характеристиками для кожного суспільства соціальними гендерними стереотипами. Під соціальними стереотипами розуміють спрощений, схематизований та стійкий образ будь-якої соціальної спільноти чи групи, який легко поширюється на всіх її представників.

Механізм стереотипізації є необхідним та корисним інструментом соціального сприйняття певних груп суспільства. З психологічної точки зору цей процес не є чимось позитивним чи негативним. Він виконує об'єктивну доцільну функцію, дозволяючи швидко і просто категоризувати та схематизувати ближнє та більш віддалене соціальне оточення. Однак як соціальне явище стереотипи сповнені етноцентризму та забобонів, є негативним феноменом, що перешкоджає адекватному взаєморозумінню людей.

У західних культурах стереотипи фемінності та маскулінності є діаметрально протилежними. Якщо для типово чоловічої поведінки характерними вважаються такі риси як: рішучість, активність, прагнення до змагання, то для жіночої – нерішучість, пасивність, відсутність логічного мислення та прагнень до досягнень [43: с.18]. Членам суспільства доволі важко відмовитися від стереотипних поглядів, адже вони є досить стійкими та узгоджуються з традиційними уявленнями про представників певних соціальних груп.

Характерною рисою гендерних стереотипів мовлення, про яку наголошують дослідники [45: с.111], є уявлення про чоловіче мовлення як про норму, в той час як жіноче мовлення вважається відхиленням від норми. Негативна оцінку жіночого мовлення часто зустрічається у фольклорі, зокрема в прислів'ях та приказках: «Жінці скажи й на язиці зав'яжи» (укр.), «A woman's tongue cracks bones.» (англ.), «Якби язик жінки був коротшим, то життя чоловіка було б довшим» (молд.) [59: с. 38, 106.].

Такі традиційні уявлення про гендерні особливості мовлення отримали у західній лінгвістичній традиції назву «народної лінгвістики» через їхню поширеність серед носіїв буденної свідомості.

Подані вище прислів'я показують ставлення до жінки. Таке явище можна назвати дискримінацією або ж сексизмом. Сексистська мова - це мова, яка виражає упередження на користь однієї статі і таким чином інша стать ставиться до цього дискримінаційним чином. У більшості випадків виникає упередження проти жінок на користь чоловіків. Існування сексистської мови обумовлено сексизмом в суспільстві. Мова як соціальне явище, тісно пов'язана з соціальним ставленням. У минулому жінки повинні залишатися вдома, залишаючись безсилою та залежною від чоловіка, тоді як чоловіки розглядаються центром як у родині, так і в суспільстві. Довгий час жінки розглядалися як "слабша стать" у суспільстві. Навіть в розвинених та демократичних країнах, які стверджують, що "кожна людина створена рівноправною", дискримінація жінок існує і сьогодні. Мова просто відображає цей соціальний факт. Однак рух серед феміністок, спрямований на зменшення сексуальної дискримінації та стереотипування сексуальних ролей, призвів до кількості свідомих спроб впливати і змінювати мову та мовну поведінку. Проблема в тому, що мова, яку ми успадкували, змушує мислити по-старому, не усвідомлюючи цього.

1.4.1. Основні стереотипні ознаки чоловічої та жіночої мовленнєвої поведінки.

Гендерні стереотипи відбивають погляди суспільства на поведінку, яка очікується від чоловіків або від жінок. Так, наприклад, ще в дитинстві хлопчиків орієнтують на те, що вони повинні «говорити грубо», а дівчаткам же слід розмовляти «як леді» [71: с. 5-8].

Панує думка, що справжні чоловіки повинні: приховувати свої переживання, бути лідерами, незалежними ні від кого, фізично витривалими, не бути сентиментальними, не розкисати тощо, тоді як справжнім жінкам личить бути терплячими, мудрими, сентиментальними, ніжними, тендітними, без нахилів керівника тощо.

Гендерні особливості в процесі мовної комунікації значною мірою залежать від психічного складу, характеру професії, соціальної ролі представників двох статей. Як зазначають фахівці, відповідну роль відігравала й особлива диференційована діяльність чоловіка й жінки – чоловіка як мисливця, змушеного більше мовчати, логічно мислити й орієнтуватися в просторі та жінки як домашньої господині й виховательки дітей, що потребувало відповідної вербальної активності [14]. Наслідком цього є специфічна тематика розмови представників двох статей. Жінки: кулінарія, мода, діти, стосунки. Чоловіки: політика, техніка, спорт.

За численними спостереженнями, переважна більшість жінок у мовній комунікації дотримуються стилю співробітництва, а чоловіки – конкуренції, відповідно кожен з них використовує специфічні способи комунікації: жінки, як правило, дотримуються по черговості мовлення, чоловіки тяжіють до самоствердження, встановлення домінування.

Згідно з наявною в суспільстві думкою, чоловіки не люблять звертати увагу на дрібні деталі, тоді як жінки є досить спостережливими. Дані, отримані Д. Таннен, певним чином підтверджують обґрунтованість цього стереотипу, засвідчуючи, що в щоденних розмовах жінки більше, ніж чоловіки, схильні повідомляти деталі стосовно повсякденних подій та інших людей, тоді як чоловіки вдаються до інших подробиць: спорт, політика, машини.

На властиву жінкам тенденцію перестрибувати з теми на тему, залишаючи речення незакінченими, вказував і О. Єсперсен [69: с. 250], який пояснював це явище тим, що мовлення жінок випереджає їхні думки. Існування стереотипу про логічність і нелогічність жіночого мовлення свідчить про те, що саме чоловічу логіку прийнято вважати нормою [61: с. 46].

Загальновідомим стереотипом стосовно гендерних особливостей усного мовлення є й твердження про надмірну балакучість представниць жіночої статі та словесну стриманість чоловіків.

1.4.2. Основні стереотипні ознаки чоловічої та жіночої мовленнєвої поведінки

Вивченню проблеми гендерних особливостей комунікативного стилю усного англійського мовлення присвячена значна кількість робіт гендерної лінгвістики, які описують мовлення чоловіків і жінок у різних ситуаціях спілкування. Найзначнішими стали такі питання:

- частота зміни комунікативних ролей, «кількість» жіночого та чоловічого мовлення;
- перебивання та накладання реплік;
- сигнали зворотнього зв'язку та їхнє значення;
- вживання слів, що посилюють або пом'якшують висловлювання кількості, типи та значення запитань, які задають співрозмовникам чоловіки та жінки [30; 70; 61.]

Отримані результати в згаданих дослідженнях дають зрозуміти, що мовлення представників двох статей, стереотипні риси мовлення чоловіків і жінок не обов'язково відповідають дійсності.

У будь-якому разі, гендерні стереотипи мовлення відіграють досить важливу роль у суспільстві. Вони не тільки впливають на мовлення чоловіків

і жінок, а й накладають певний відбиток на сприйняття мовлення осіб різних статей.

Прийнято вважати, писемне художнє мовлення має свою специфіку порівняно із усним мовленням, оскільки останнє є спонтанним процесом, тоді як писемне мовлення заздалегідь планується автором. Все ж таки, як зауважує Д. Таннен, сучасні дослідження усного та писемного мовлення свідчать про те, що між звичайною розмовою та писемним мовленням зв'язок тісніший, ніж раніше вважалось: у писемному художньому мовленні використовуються ті ж самі стратегії, що є спонтанними під час усного мовлення.

Наприклад, так само як і в усному мовленні згідно із стереотипними уявленнями, чоловіки не люблять писати дрібних деталей, тоді як жінки завдяки своїй спостережливості є гарними хронікерами.

У стереотипних характеристиках гендерних особливостей художніх творів протиставляються непослідовність жінок чоловічій логічності та послідовності. Жінок-письменниць дуже часто звинувачують у нехтуванні закономірностями викладення фактів, логіки та правдоподібності [11: 5, 32., 61].

Стереотипні особливості чоловічого та жіночого мовлення не обов'язково збігаються з реальними характеристиками мовлення представників двох статей. Наприклад, стереотип про більшу балакучість жінок, порівняно з чоловіками, не завжди відповідає дійсності. У випадках, коли можливість висловитись сприяє підвищенню статусу, того, хто говорить, чоловіки прагнуть домінувати в розмові.

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ

Вчені розмежовують поняття мовна картина світу та концептуальна. Мовна картина світу є простішою, вона яка є частиною концептуальної системи людини, що пов'язана з мовою, тому вона більш рухлива у порівнянні з концептуальною моделлю. Кожна мова створює свою картину світу, в якій відображаються культурні особливості, специфічні риси народу, який спілкується цією мовою. Концептуальна система складніша та знаходиться у свідомості людини, вона обробляє та містить інформацію, що надходить про навколишній світ. Панує думка про схожість концептуальних картин світу у різних людей, оскільки концептуальні системи пов'язані з розумовою діяльністю людини і головні розумові процеси відбуваються у більшості людей однаково.

Концептуальна метафора трактується як елемент концептуальної картини світу людини, що зберігає свою образність, позначає непередметні сутності, відображає авторське бачення цих сутностей і певною мірою будується на основі концептуальних уявлень або частково співпадає з концептуальними уявленнями про непередметні сутності.

За останні роки гендерні підходи укоренились та розвинулись від соціології, психології, педагогіки, історії, філософії, літературознавства та мистецтвознавства до політичних наук, права й економіки. Наразі гендер бачиться не як застигла стабільна даність, а як динамічна змінна сутність, що залежить від багатьох факторів. Одна і та сама людина може виявляти свою гендерність по-різному, залежно від ситуації. Важливе місце у концептуальній картині світу займають питання гендерності.

Варто зазначити, що термін «гендер» пройшов багато історичних етапів і своїм розповсюдженням визначенням термін «гендер» завдячує теорії фемінізму, яка відкрила шлях для виникнення та розвитку власне гендерних досліджень. Це призвело до зміни гендерних стереотипів, що існували у суспільній свідомості, утвердження специфічних гендерних норм та

цінностей, визначення сутності нових законів щодо гендерної соціалізації та становлення гендерної ідентичності особистості.

Стереотипні особливості чоловічого та жіночого мовлення не обов'язково збігаються з реальними характеристиками мовлення представників двох статей. У результаті досліджень особливостей гендерних стереотипів було отримано дані, що, наприклад, стереотип про більшу балакучість жінок, порівняно з чоловіками, не завжди відповідає дійсності.

Основні положення цього розділу відображенні у чотирьох публікаціях автора [16: с. 82-84; 17: с. 18; 18: с. 30-33; 19: с. 159-161].

РОЗДІЛ II

ВІДОБРАЖЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ АВТОРІВ- ЧОЛОВІКІВ В КОРОТКИХ ОПОВІДАННЯХ ПОЧАТКУ ХХ СТОРІЧЧЯ

Кожна мовна особистість виступає активним носієм когніції, коли пізнає та інтерпретує навколишню дійсність. В свою чергу, когніція виступає як механізм, в якому співіснують два процеси: формування уявлень мовної особистості про світ та пошук форм передачі одержаних знань з метою створення певного образу даного фрагмента дійсності.

Це стосується як носіїв буденної мови, так і мовної особистості автора. Вивчення когнітивного стилю можливе і з опорою на індивідуально-авторську образність [34: с. 1]. Саме авторська образність обирається в цій роботі основою для виявлення гендерно обумовлених рис американських письменників ХХ сторіччя.

Значущість авторської образності для аналізу гендерно дистинктивних призм світобачення полягає в можливості встановлення певних закономірностей вибору авторами допоміжних царин тропів, за допомогою яких відбувається осмислення та переживання явищ одного роду в термінах явищ іншого [70: с. 5].

З іншого боку, вибір авторами певних концепцій царини-джерела теж носить не випадковий характер, в ньому прослідковуються деякі закономірності, зокрема, опора на добре знання творцем образності залучених реалій, на його безпосередній досвід, а також орієнтація на культурно дистинктивні ціннісні установки та еталони [51: с.248-254].

Таким чином, як референти, так і кореляти тропів у досліджуваних художніх текстах несуть інформацію про специфіку авторських когнітивних пріоритетів, що спираються на життєвий досвід письменників.

Слідом за О. Л. Козачишиною референти авторської образності розглядатимемо в роботі як ідеологеми мовної особистості [29: с. 52]. Термін «ідеологема» був застосований Ю. М. Карауловим, який розумів під ними ключові слова теми художнього тексту, що позначають духовні цінності дійових осіб та різняться за частотою вживання [26: с. 233-234].

Кореляти тропеїки виступають дескрипторами ідеологем, оскільки саме концепти царини-джерела виступають засобами мовного осмислення та оцінки конкретних фрагментів буття при створенні образності [29: с. 52].

Виокремлення та аналіз ідеологем та їх дескрипторів здійснюється в даній роботі з опорою на теорію мовної особистості (Ю. Караулов) та основні положення дослідження О. Л. Козачишиної.

Весь фактичний матеріал, отриманий нами в результаті суцільної вибірки з 40 коротких оповідань американських письменників початку двадцятого сторіччя (100 одиниць метафор), розглядається нами в наступному порядку:

1. встановлюється перелік (типова репрезентація) ідеологем на основі аналізу концептуальних референтів авторської образності в досліджуваних текстах;

2. визначається кількісна градація виокремлених тематичних угруповань ідеологем на тлі стереотипних ознак жіночого когнітивного стилю;

3. здійснюється аналіз взаємозв'язку між тематичними угрупованнями ідеологем та відповідними дескрипторами;

4. визначаються загальні кількісні показники та якісні особливості концептуальних угруповань дескрипторів ідеологем в ракурсі зіставлення основних тенденцій когнітивного стилю авторів-чоловіків досліджуваних текстів та авторів-жінок, базуючись на дослідженнях О. Л. Козачишиної та співвіднесення цих тенденцій з гендерними стереотипами [29: с. 52-91].

Розгляд референтів авторської образності передбачає встановлення їхнього переліку, тематичну стратифікацію, кількісний аналіз та зіставний

аналіз. На базі цих даних виділяються центральні та периферійні концептуальні референти, що відображають специфіку сприйняття світу чоловіками-письменниками.

2. 1. Концептуальні референти авторської тропеїки як ідеологеми мовної особистості.

У результаті проведеної суцільної вибірки з коротких оповідань (40) американських письменників початку двадцятого сторіччя було виділено 100 одиниць метафор та порівнянь, референти яких було розподілено на 5 концептуальних класів., що подаються в порядку зменшення їхньої частотності:

1. ЛЮДИНА ТА ЇЇ ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	60%	(60 прикладів)
2. ФІЗИЧНИЙ ПРИРОДНИЙ СВІТ	13%	(13 прикладів)
3. ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ	12%	(12прикладів)
4. МІСЦЕ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ	9%	(9 прикладів)
5. ПСИХІКА ЛЮДИНИ	6%	(6 прикладів)

Подальша ідентифікація понять, що входять до кожного із шести концептуальних класів, здійснюється на гіперонімічній основі: всередині класів виділяються підкласи, які, за наявності мовного матеріалу, включають дрібніші угруповання конкретніших концептів. Підкласи референтів у межах зазначених класів в порядку зменшення їхньої частотності розподілились наступним чином:

Клас: ЛЮДИНА ТА ЇЇ ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ 60% (60 прикладів)

Підклас: ЛЮДИНА В ЦІЛОМУ	28%	(28 прикладів)
ТІЛО ТА ЙОГО ЧАСТИНИ	19%	19 прикладів)
ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ	13%	(13 прикладів)

Клас: ФІЗИЧНИЙ ПРИРОДНИЙ СВІТ 13% (13 прикладів)

Підклас: НЕЖИВА ПРИРОДА	8%	(8 прикладів)
ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ	3%	(3 приклади)

ЖИВА ПРИРОДА	2% (2 приклади)
<u>Клас: ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ</u>	12% (12 прикладів)
Підклас: СОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ	5 % (5 прикладів)
ДОМАШНЄ ГОСПОДАРСТВО ТА	
ПОВСЯКДЕННИЙ ПОБУТ	5% (5 прикладів)
ПРОФЕСІЙНА ТА ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ	2% (2 приклади)
<u>Клас: МІСЦЕ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ</u>	9% (9 прикладів)
Підклас: АРХІТЕКТУРНІ СПОРУДИ	6% (6 прикладів)
ОДИНИЦІ ПРОСТОРУ	3% (3 приклади)
<u>Клас: ПСИХІКА ЛЮДИНИ</u>	6% (6 прикладів)
Підклас: ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СФЕРА	4% (4 приклади)
ЧУТТЄВО-ЕМОЦІЙНА СФЕРА	2% (2 приклади)

Аналіз концептуальних референтів було здійснено на основі кількісної градації концептуальних підкласів, яких нараховується 13. Таким чином, ієрархія ідеологем колективної мовної особистості американського автора чоловіка, набуває наступного вигляду:

Центральні концепти:

ЛЮДИНА В ЦІЛОМУ	28% (28 прикладів)
хлопець, чоловік	16% (16 прикладів)
дівчина, жінка	7% (7 прикладів)
люди	4% (4 приклади)
маленька дитина	1% (1 приклад)
ТІЛО ТА ЙОГО ЧАСТИНИ	19 % (19 прикладів)
голова (обличчя та його частини, волосся)	8% (8 прикладів)
руки	4% (4 приклади)
тіло в цілому	2% (2 приклади)
серце	2% (2 приклади)
ноги	2 % (2 приклади)
шия, грудна клітина, спина	1% (1приклад)
ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ	13% (13 прикладів)

голос	5% (5 прикладів)
сміх	3% (3 приклади)
погляд	2% (2 приклади)
поцілунок	1% (1 приклад)
вираз обличчя	1% (1 приклад)
НЕЖИВА ПРИРОДА	8% (8 прикладів)
гірська порода, деревина	3% (3 приклади)
вогонь, дим	2% (2 приклади)
повітря	1% (1 приклад)
вода та водойми	1% (1 приклад)
інше	1% (1 приклад)

Периферія - 1

АРХІТЕКТУРНІ СПОРУДИ	6% (6 прикладів)
будинок та його частини	5% (5 прикладів)
інші споруди	1% (1 приклад)
СОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ	5 % (5 прикладів)
мовленнєві контакти	5% (5 прикладів)
ДОМАШНЄ ГОСПОДАРСТВО ТА	
ПОВСЯКДЕННИЙ ПОБУТ	4% (4 прикладів)
алкоголь	2% (2 приклади)
об'єкти повсякденного побуту	2% (2 приклади)
машини	1% (1 приклад)
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СФЕРА	4% (4 приклади)
думки, ідеї, уява	3% (3 приклади)
пам'ять, досвід	1% (1 приклад)

Периферія – 2

ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ	3% (3 приклади)
Доба та її частини	2% (2 приклади)
Природні явища	1% (1 приклад)
ОДИНИЦІ ПРОСТОРУ	3% (3 приклади)

місто	1% (1 приклад)
адреса	1% (1 приклад)
острів	1% (1 приклад)
ПРОФЕСІЙНА ТА ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ	2% (2 приклади)
культурно-духовна діяльність, розваги	1% (1 приклад)
професійна діяльність	1% (1 приклад)
ЖИВА ПРИРОДА	3% (3 приклади)
тварини	3% (3 приклади)
ЧУТТЄВО-ЕМОЦІЙНА СФЕРА	2% (2 приклади)
психологічні характеристики	2% (2 приклади)

2.1.1. Градація ідеологем у досліджуваних текстах.

Аналіз співвідношення концептуальних референтів у картині світу американських письменників початку двадцятого сторіччя вказує на те, що стереотипи не завжди є правдивими і не обов'язково базуються на реальних фактах.

Так, наприклад, зробивши висновок з аналізу ієрархії ідеологем у досліджуваних текстах, можна сказати, що стереотипні уявлення про те, що деталізація більше притаманна жінкам, а не чоловікам, виявилася не зовсім правдивою. Найбільший відсоток репрезентації посідає підклас референтів займає ЛЮДИНА В ЦІЛОМУ 28% від усіх виокремлених ідеологем. У центр уваги американських авторів потрапляють люди різного віку та статевої приналежності, хоча насамперед їх цікавлять особи чоловічої статі. Так, референти хлопець, чоловік нараховують 16 прикладів (16%), дівчина, жінка займає другу позицію та нараховує 7 прикладів, що становить 7% ; люди – 4 приклади (4%); маленька дитина 1 приклад (1%). Отже, бачимо, що чоловіки пишуть в більшості про чоловіків. Наприклад: «*He's walking up and down like a wild-man trying to find out who let all the gasoline out of his car*» (FtFS, p. 19).

Велика увага приділяється в досліджуваних текстах референтам концептуального підкласу ТІЛО ТА ЙОГО ЧАСТИНИ 19 % (19 прикладів). Зовнішні характеристики людини виявилися доволі значущими для чоловіків-письменників. У фокус уваги авторів-чоловіків найчастіше потрапляють такі елементи зовнішності людини, як обличчя та його частини (особливо очі) 8% (8 прикладів), а також руки 4% (4 приклади). Наприклад: «*His tie was an alarming conspiracy of purple and pink marvellously scrolled, and over it were **two blue eyes** faded like a piece of very good old cloth long exposed to the sun*» (FtFS, p. 13).

ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ також займають центральну позицію системі мовної особистості автора-чоловіка 13% (13 прикладів). Серед фізичних характеристик особливо значущими виявились звуки голосу 5% (5 прикладів) та сміх 3% (3 приклади). Наприклад: «*And to one, **his voice** was like the forest and its secrecy, and to another like the sea and the storms of the sea*» (BnSV, p.25).

Однак бачення світу чоловіками-письменниками відбувається не лише крізь призму зовнішніх особливостей.

Велику увагу чоловіки-автори початку двадцятого сторіччя приділяють світу природи, який становить важливу складову частину оточення людини як середовище її існування. Причому письменники надають перевагу об'єктам НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ 8% (8 прикладів). Найбільшу кількість у даному підкласі займають ідеологеми гірських порід та деревини 3% (3 приклади). Це також пов'язано з професійною діяльністю чоловіків. Наприклад: «*When I got to the cave I found Bill backed up against the side of it, breathing hard, and the boy threatening to smash him with **a rock** half as big as a coconut*» (RoRCh, p. 32).

Досить важливу складову частину особистості для чоловіків-письменників становлять АРХІТЕКТУРНІ СПОРУДИ 6% (6 прикладів), серед яких на перший план виходять будинок та його частини 5% (5 прикладів). Така кількість підтверджує відоме прислів'я про те, що

справжній чоловік повинен посадити дерево, побудувати будинок і виростити сина (англ. Build a house, plant a tree, father a son). У минулі часи справжній чоловік зобов'язаний був побудувати будинок. По суті своїй, будинок в минулі часи – це захист від холодів і ворогів. Саме з цієї причини справжній чоловік завжди намагався вибудувати хороший будинок для того, щоб отримати наречену. Оскільки в усі часи батьки бажали видати дочку за найнадійнішу людину. А міцний будинок є першим доказом надійності чоловіка, він говорить про те, що чоловік зміг накопичити коштів і власноруч звести житло, що, крім усього, говорить і про фізичну силу. Тому маємо певну кількість ідеологем будинку та його частин у досліджуваних текстах. Наприклад: «*The house, withal, seemed immense, the scale of space again inordinate; **the open rooms**, to no one of which his eyes deflected, gloomed in their shuttered state like mouhths of caverns; only the high skylight that formed the crown of the deep well created for him a medium in which he could advance, but which might have been, for queerness of colour, some watery under-world*» (JCaOT 1903-1910, p. 24).

Особистість для чоловіків-письменників певною мірою проявляється в СОЦІАЛЬНИХ КОНТАКТАХ 5% (5 прикладів). У досліджуваних текстах авторів-чоловіків ми виявили лише ідеологеми на позначення мовленнєвих контактів, які присутні у значній кількості образності в чоловічих художніх текстах 5% (5 прикладів). Мовленнєві контакти спрямовані на відображення мови, слів та фраз. Наприклад: «*Then she caught her own name, and without any definite intention of eavesdropping lingered--and the thread of **the conversation** going on inside pierced her consciousness sharply as if it had been drawn through with a needle*» (FtFS, p. 97).

Нехарактерна, відповідно до стереотипів, сфера ДОМАШНЬОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПОВСЯКДЕННОГО ПОБУТУ посідає не останню позицію, а знаходиться в ближній периферії в творах американських авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя. Прикметно, що серед «ДОМАШНЬОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПОВСЯКДЕННОГО ПОБУТУ»

зустрічаємо назви алкогольних напоїв 2% (2 приклади). Це пояснюється історичними подіями того часу. Так як дві коротких історії були написані в 1920-х роках двадцятого сторіччя, цей період історії США відомий «Сухим законом» і це стало досить актуальною темою в той період часу. Наприклад: «*The liquor seemed to have hardened on him like a crust*» (FtFS).

В ближній периферії також знаходиться ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СФЕРА 4% (4 приклади). Серед референтів даного підкласу знаходимо в більшій кількості ідеологеми думки, ідеї та уяви 3% (3 приклади).

В дальній периферії представлені референти концептуального підкласу ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ 3% (3 приклади). Важливу роль у даному підкласі відіграють час та доба дня 2% (2 приклади). Наприклад: «*Moonless Caribbean night is like black velvet*» (CR, p. 17).

Ще одну позицію серед найвіддаленіших концептуальних референтів посідають ОДИНИЦІ ПРОСТОРУ 3% (3 приклади). Серед трьох прикладів є місто, адреса та острів. Наприклад: «*The island was low; when they came in on the airplan, it's a two-dimensional twin, or sketch, of St. Martin, which thrust from the sea like a set of Vermont mountaintops*» (UJ, p. 35).

ПРОФЕСІЙНА ТА ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ 2% (2 приклади) хоча й потрапляє у фокус світобачення авторів-чоловіків, однак не становить для них першочергового інтересу у досліджуваних текстах, що суперечить гендерним стереотипам . В даному підкласі представлені культурно-духовна діяльність, розваги та професійна діяльність. Наприклад: «*The opening game is like the prayers of virginity*» (TJ, p. 19).

Рідко предметом уваги чоловіків-письменників стають об'єкти ЖИВОЇ ПРИРОДИ 2% (2 приклади). У досліджуваних текстах представлені ідеологеми тварин 2% (2 приклади). Наприклад: «*Perhaps,*» says I to myself, «*it has not yet been discovered that **the wolves** have borne away the tender lambkin from the fold*» (RoRCh, p. 33).

Так само рідко зустрічаються референти підкласу ЧУТТЄВО-ЕМОЦІЙНА СФЕРА 2% (2 приклади), що підтверджує стереотипи стосовно

нехарактерної для чоловічої статі емоційності. У цьому підкласі представлені лише ідеологеми психологічних характеристик 2% (2 приклади). Наприклад: «*Truth is a hard deer to hunt*» (BVS, p. 32).

Таким чином, результати аналізу референтів образності дозволили встановити центральні та периферійні ідеологеми в коротких оповіданнях американських авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя. Наведена ієрархія є узагальненою та не відноситься до індивідуальних характеристик конкретних письменників, персональні ж пріоритети окремих авторів можуть як збігатися, так і значно розходитись із описаною градацією концептів. Проте репрезентація проаналізованих текстів дають підстави розглядати наведені кількісно-якісні особливості ідеологем як вияв певного бачення світу американських письменників початку двадцятого сторіччя. Так, наприклад, першочергова уважність до таких аспектів дійсності як: фізичні характеристики та людська зовнішність, нежива природа, соціальні контакти (зокрема мовленнєві контакти) та архітектурні споруди. Дещо менший інтерес виявляють письменники до професійно-духовної діяльності, природи та чуттєво-емоційних проявів людської психіки.

Якщо ідеологеми мовної особистості у їхній кількісній репрезентації лише віддзеркалюють значущість певних сфер життя для авторів-чоловіків, то особливості залучених дескрипторів ідеологем (корелятив образності) вказують на характерні риси «чоловічого» підходу до членування дійсності та її осмислення за допомогою мови.

2.1.2. Концептуальні класи дескрипторів ідеологем в коротких оповіданнях американських авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя.

Кореляти образності виокремлених нами 100 метафор та образних порівнянь в досліджуваних коротких оповіданнях написаних авторами-чоловіками початку двадцятого сторіччя було розподілено на вісім

категоріальних класів: ІСТОТА (birds, rabbit, fish, etc.), ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (a bear trap, steel bars, a football tackle etc.), ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (life, angels, prayers, etc.), РЕЧОВИНА (water, coal, metal, etc.), ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (tail, body, wings, etc.), ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (mountain, tree), ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ (storm, fog), КОНТЕЙНЕР (coffin). *screw, , a shotgun, blade*

Розподіляючи подані вище кореляти образності на вісім категоріальних класів, ми керувалися тим, що на передній план образного бачення референта висуває авторська думка. Так, наприклад, під ОБ'ЄКТАМИ ПРИРОДИ в даній роботі розуміються об'єкти природного походження, які мають відносно стабільну форму, тоді як ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ пов'язуються з динамічними природними сутностями.

Наступні концептуальні кореляти так як КОНТЕЙНЕР та РЕЧОВИНА перетинаються з класами ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ та ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ.

Концептуальний клас ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ містить кореляти, які характеризують живі фізичні об'єкти (людину або тварину) або ж фізичні та психічні особливості істоти (емоції, голос, і. т. д.), а також назви частин їхнього тіла.

У процесі дослідження ми також виділили ще один концептуальний клас: ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ. Даний клас містить у собі поняття, які не мають фізичного втілення, проте існують в свідомості людей. Серед таких понять в даній роботі присутні – релігія та музика.

Було здійснено кількісний аналіз кожного із восьми концептуальних класів корелятив у їхньому співвідношенні з 13 підкласами концептуальних референтів, виділених нами у першому розділі.

Кожна корелятивна зона репрезентується різним кількісним та якісним складом концептів, що свідчить про типовість використання того чи іншого корелята для відображення певного фрагмента дійсності. Результати дослідження відображенні у додатку Б. Опис результатів кількісного співвідношення референтів та корелятив образності у відібраних коротких

оповіданнях початку двадцятого сторіччя чоловіків-письменників наводиться нижче.

2.1.3. Особливості взаємозв'язку між центральними концептами царинами мети та корелятами образності в досліджуваних коротких оповіданнях початку двадцятого сторіччя.

Царина мети: ЛЮДИНА В ЦІЛОМУ

Прототип: ІСТОТА (15 прикладів; 15%); **Периферія 1:** ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (3 приклади; 3%); ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (3 приклади; 3%); ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ ; РЕЧОВИНА (3 приклади; 3%); **Периферія 2:** ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (1 приклад; 1%)

Під час поділу корелятів, що пов'язуються з підкласом концептуальних референтів ЛЮДИНА В ЦІЛОМУ, можемо спостерігати наступну картину кількісної градації концептуальних корелятів різних класів. Найтиповішим корелятом для осмислення людини виявився концепт ІСТОТА.

Проаналізувавши вживання письменниками корелятів, можна сказати, що найчастіше люди в творах авторів-чоловіків порівнюються з тваринами. В той же час найчастіше дескрипторами ідеологеми «чоловік» виявляються такі великі витривалі тварини як коні та ведмеді (*a startled horse, a welter-weight cinnamon bear*). При цьому, автори-чоловіки порівнюють героїв «сильної» статі з тваринами, які мешкають у водоймах (п'явка, молюск) або з плазунами (змія) і земноводними (жаба) (*cuttlefish, a tree toad, a leech, snakes*). Наприклад: «*"Anna Held'll jump at it," said Mr. Skidder to himself, putting his feet up against the lambrequins and disappearing in a cloud of smoke like an aerial cuttlefish*». (RoRCh, p.115) Порівнюючи ідеологеми «чоловік» з вищевказаними тваринами, свідчить про те, що письменники показували представників «сильної» статі не лише з боку мисливців та хижаків, а й тих, хто повинен весь час боротися за своє існування у будь-якому середовищі. Беручи до уваги часові рамки досліджуваних текстів, можна сказати, що початок двадцятого сторіччя славився великими змінами. Зовнішня і внутрішня політика США на початку 20 століття будувалася на бажанні і

прагненні зайняти більш впливову позицію на світовій арені. Держава готувалося до серйозних і рішучих дій за чільну роль не тільки в економіці, але і в політиці. Щодо «слабкої» статі, то автори-чоловіки найчастіше порівнюють жінок з пташками (*birds*) Наприклад: «*He saw **the girls** emerge one by one from the dressing-room, stretching and pluming themselves like bright birds, smiling over their powdered shoulders at the chaperones, casting a quick glance around to take in the room and, simultaneously, the room's reaction to their entrance—and then, again like birds, alighting and nestling in the sober arms of their waiting escorts.*» (FtFS, p. 55)

На відмінну від ідеологеми «чоловік», ідеологема «жінка» у проаналізованих коротких оповіданнях двадцятого сторіччя частіше порівнюється не з твариною, а з людиною чи, навіть, міфічною істотою. Так, наприклад в одному прикладі представниця «слабкої» статі порівнюється з великим давньоримським політичним діячем та філософом – Цицероном. Це вказує на те, що феміністський рух та успіхи в науці вплинули на сприйняття жінок чоловіками, прослідковується серйозніше ставлення до прекрасної частини людства. Наприклад: «*Then--oh, then--if you still stood on one foot, with your hot hand clutching the three moist dollars in your pocket, and hoarsely proclaimed your hideous and culpable poverty, nevermore would **Mrs. Parker** be cicerone of yours.*». (RoRCh, p.98). Щодо міфічної істоти, то в прикладі з проаналізованих коротких оповідань, ідеологема «жінка» порівнюється з Дриадою (*dryad*). Наприклад: «***The Claudina** who sand definitely and danced like a dryad and had amassed a terrible amount of fame and money in five years.*» (HL, p. 327).

Початок двадцятого сторіччя в США запам'ятався не лише політичними та економічними змінами, а ще й расовою упередженістю до темношкірих громадян. Так, наприклад, темношкірий автор Джеймс Ленгстон Г'юз в одному зі своїх коротких оповідань передав власне ставлення до світлошкірих людей експлікатором *білі тіні* (*white shadows*), що належить до класу корелятивів ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ. Наприклад:

«*There were too many people, all **white people**, moving like white shadows in the snow, a world of white people.*»(LH, p. 339).

Досить важливу роль при образному зображенні людини відіграють такі класи корелятивів як ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ та ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ. Так, наприклад, корелят ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ представлений таким набором експлікаторів: *футбольні снасті, мереживо (a football tackle, Irish lace)* стосовно чоловіка, та *каллиона* стосовно дитини. Наприклад: «*When **the kid** found out we were going to leave him at home he started up a howl like a calliope...*»(RoRCh, p. 200).

Щодо кореляту ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ, то проаналізувавши вибірку коротких оповідань початку двадцятого сторіччя, ми виявили, що ідеологема «чоловік» порівнюється з ангелом (*angel*). Наприклад: «*The delight of High-Low-Jack was too absorbing for that, and they suspected nothing of Parker's presence until **he** slipped around to the door, pushed it open and confronted them like an accusing angel.*» (CSoPLD). Проте в даному реченні концепт «чоловік» (*he*), що виступає ідеологемою в поданому прикладі, осмислюється в негативному терміні: як причина чоловічої слабкості.

Дескриптором ідеологеми «жінка» є ціле життя на плантаціях (*the old plantation life*), що свідчить про незагоєні рани від періоду рабства серед темношкірого населення на території США початку двадцятого сторіччя. Наприклад: «***She** looked like a bit of the old plantation life, summoned up from the past by the wave of a magician's wand, as the poet's fancy had called into being the gracious shapes of which Mr. Ryder had just been reading.*» (WYOSCL, p. 98).

Експлікаторами корелятивного концепту РЕЧОВИНА виступають: штукатурка, діамант та, навіть, корчі стосовно людей взагалі. Наприклад: «***They** were ugly, ill-nourished, devoid of all except the very lowest form of intelligence, and without even that animal exuberance that in itself brings color into life; they were lately vermin-ridden, cold, and hungry in a dirty town of a*

strange land; they were poor, friendless; tossed as driftwood from their births, they would be tossed as driftwood to their deaths» (FtFS).

ОБ'ЄКТОМ ПРИРОДИ, з яким зіставляється людина, виступає дерево. І стосується цей дескриптор ідеологеми «жінка». Отже, проаналізувавши дану вибірку коротких оповідань авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя, можемо побачити, що письменники наділяють жінок у своїх творах сильними рисами характеру. Наприклад: «*Cora was like a tree – once rooted, she stood, in spite of storms and strife, wind, and rocks, in the earth.*»(HL, p.176).

Царина мети: ТІЛО ТА ЙОГО ЧАСТИНИ

Прототип: ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (5 прикладів; 5%); **Периферія 1:** ІСТОТА (4 приклади; 4%); ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (3 приклади; 3%) РЕЧОВИНА (3 приклади; 3%); КОНТЕЙНЕР (2 приклади; 2%); **Периферія 2:** ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (1 приклад; 1%), ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 приклад; 1%).

Найбільш типовим корелятом для осмислення частин тіла людини є ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ, серед яких: гвинт, маховик, постільна білизна, сталеві прутки (*a screw, the fly-wheel, linen, good old cloth, steel bars*). Проаналізувавши короткі оповідання авторів-чоловіків, знаходимо типово чоловічі дескриптори. Адже ще у доіндустріальному суспільстві здавна існував розподіл на чоловічі і жіночі види господарської діяльності. Однак структурування праці відбувалося досить умовно, а не ґрунтуючись виключно на статевих ознаках. Тому поширені досі переконання про те, що жінки займалися виключно прядінням і ткацтвом, готуванням їжі, а чоловіки - деревообробництвом, гончарством, ковальством. Насправді, жінки могли брати участь і в такому ручному виробництві, яким, здавалося б, були зайняті тільки чоловіки. Проте все ж стереотип, який сильно закарбувався в свідомості людей, відображається у відібраних коротких оповіданнях авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя. Наприклад: «*His heart turned over like the fly-wheel of the boat, and, for the second time, her casual whim gave a new direction to his life.*» (FtFS, p. 152)

Важливу роль в образному осмисленні частин тіла та зовнішності людина відіграють такі концепти як ІСТОТА та ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ. Найчастіше тут зустрічаються образи тварин. Так, наприклад ідеологема «ноги» порівнюється з кроликом та конем. Наприклад: «*Though he limped painfully with one **foot**, **the other** hit the ground impatiently, like the good horse in a poorly matched team.*» (WohYaOhSotCL). Також людська зовнішність порівнюється з частинами тіла тварин. Наприклад: «*His white **hair** streaming, coming in on the tail of a dog.*»(UJ, p.35).

Концепт КОНТЕЙНЕР представлено двома експлікаторами: сміття та ведмежа пастка (*piece of rubbish, a bear trap*). Тіло в одному з прикладів авторів-чоловіків у відібраних коротких оповіданнях початку сторіччя порівнюється зі сміттям. Наприклад: «*Eve rose, casting down, for Ralph to see, a startled and indignant look at the doctor's wife **body**, as if it were an offensive piece of rubbish washed up on the pure sands of her mind*» (UJ, p. 35). В наступному прикладі інший письменник порівнює руку з ведмежою пасткою. Для підтвердження наведемо приклад «*His **hand** came down like a bear trap on the stranger's arm*» (BnSV, p. 29). Тобто, проаналізувавши подані вище дескриптори ідеологем, можемо зробити висновки, що концепт КОНТЕЙНЕР в образному осмисленні частин тіла несе в собі певне негативне значення. Таке ставлення може пояснюватись тим, що на початку двадцятого сторіччя чоловіки та жінки проживали кожний день як останній та абсолютно не переймалися станом свого тіла та здоров'я.

Кореляти класів ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ та ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ займають останню позицію в образному описі частин тіла. ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ асоціюються з референтом «волосся». Наприклад: «*Under the lingering spell of his dream, her golden **hair**, which fell in ripping curls, seemed like a halo of purity and innocence and peace, irradiating the atmosphere around her.*». ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ представлені експлікатором дуб (*oak*), який поєднується з концептом «руки». Наприклад: «*He stretched out this **arm**, with the sleeve rolled to the shoulder, and curved it upward till the muscles stood out*

like great knots of oak». І вже не вперше в проаналізованих творах американських чоловіків-авторів початку двадцятого сторіччя зустрічаємо порівняння концепту «руки» з чимось міцним та могутнім, що вказує на значущість сильних рук в житті чоловіка, адже руками він може зробити безліч речей, які історично безпосередньо пов'язані з його буттям: побудувати будинок, захистити сім'ю, добути їжу.

Царина мети: ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ

Прототип: ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (6 прикладів; 6%); **Периферія 1:** ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (3 приклади; 3%); ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ (2 приклади; 2%); **Периферія 2:** ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (1 приклад; 1%), ІСТОТА (1 приклад; 1%).

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ є найбільш типовим корелятом для осмислення фізичних характеристик людини. Зокрема, найчастіше він зустрічається при образному зображенні звуків голосу (сам голос або сміх). Зазвичай голос в проаналізованих коротких оповіданнях авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя порівнюється з музичними інструментами, такими як: *орган, труба* (*the trumpet, an organ*) адже таким чином письменник може донести до читача звук, який мав на увазі. Наприклад: «*And he wasn't pleading for any one person anymore, though his voice rang like an organ*» (BnSV, p. 29).. У більшості випадках письменники відібраних коротких оповідань намагаються порівняти з речами, які також мають свій звук. Так, наприклад, у двох прикладах дескрипторами голосу є *дзвінок та дробовик* (*a big bell, a shotgun*). Наприклад: «*Well, for God's sake, look who's here!*» bawled Mrs. Barrows, and her braying laugh rang out like the report of a shotgun» .

Наступним дескриптором ідеологем, який найчастіше зустрічається є ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ. Виокремленні нами експлікатори даного класу корелятивів є різноманітними та не схожими між собою. Серед них присутні: *ангели, гра на арфі та благодійність* (*the angels, byplay on a harp, charity*). Такі піднесені дескриптори застосовуються письменниками при образному зображенні знову ж таки звуків голосу, але у даному випадку це стосується

не лише самого голосу, а й сміху та поцілунку. Наприклад: «*They aroused in him not hunger demanding renewal but surfeit that would demand more surfeit ... kisses that were like charity, creating want by holding back nothing at all*» ().

Людський голос також часто асоціюється з ФЕНОМЕНАМИ ПРИРОДИ. Сам голос як фізичну характеристику людини письменник відібраного короткого оповідання порівнює з *розколом криги (ice breaking)*, що також має певний звук, який читач може відтворити у своїй уяві. Наприклад: «*The Commander's voice was like thin ice breaking*» (CShSoEH, p.175). Ідеологема «посмішка» в іншому прикладі порівнюється зі сходом сонця (the sunrise). Наприклад: «*Then he turned to Jabez Stone and a smile broke over his face like the sunrise over Monadnock*» (BnSV, p. 29).

Щодо ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДИ, то вони відіграють не настільки значну роль при образному осмисленні фізичних особливостей людини. Єдиний експлікатори, який представлений – ліс (the forest) і є дескриптором ідеологеми «голос». Наприклад: «*And to one, his voice was like the forest and its secrecy, and to another like the sea and the storms of the sea*» (BnSV, p. 29).

В окремому випадку місце має наділення фізичних особливостей людей характеристиками, притаманними живій ІСТОТІ. У відібраних коротких оповіданнях проаналізовано лише один приклад дескриптора *кролик (a rabbit)*, який описує ідеологему «очі». Наприклад: «*Bill gets down on his all fours, and a look comes in his eye like a rabbit's when you catch it in a trap*».

Отже, проаналізувавши дескриптори для осмислення фізичних характеристик людини, можна зробити висновки, що автори-чоловіки велику увагу приділяли образному опису ідеологеми «голос», адже голос вважається символом мужності. Знову ж таки голос для чоловіка – це засіб, яким вони користуються ще з доісторичного часу. Спочатку голос їм допомагав, щоб вижити та нагодувати сім'ю, а вже в цивілізованому суспільстві голос для чоловіка – це засіб для самореалізації. Для прикладу можна взяти політику, де основну частину посад посідають чоловіки, які володіють ораторським мистецтвом та вміють донести свої ідеї до інших.

Царина мети: НЕЖИВА ПРИРОДА

Прототип: ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (2 прикладів; 2%); ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ (2 приклади; 2%); **Периферія 1:** ІСТОТА (1 приклад; 1%); ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (1 приклад; 1%)

У першу чергу, нежива природа пов'язується з концептом ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ, який представлений наступними експлікаторами: *кокос та вікно (a coconut, a plate-glass window)*. Наприклад: «*When I got to the cave I found Bill backed up against the side of it, breathing hard, and the boy threatening to smash him with a rock half as big as a coconut*» ().

Повітря та вогонь, наприклад, найчастіше осмислюються через призму концептів ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ та ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ. У першому випадку, експлікатором є *шторм (storm)*. Наприклад: *The air was thick with the war feeling, like the electricity of a storm which had not yet burst*. В даному прикладі відчувається напруженість автора, адже мова йде про війну і порівнюючи повітря зі штормом дає відчуття, що є певна збентеженість, адже на початку двадцятого сторіччя увесь світ розумів, що війна може зачепити кожного. Особливо це стосувалося чоловіків, котрим доводилося захищати свою Батьківщину. І хоч Америка знаходилась далеко від воєнних дій, люди усвідомлювали яка небезпека може на них чекати.

У випадку з концептом ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ ідеологемою є «вогонь», а дескриптором – *життя (life)*. Наприклад: «*There was the fire, snapping and crackling and promising life with every dancing flame*» (CShSoEH, p. 434).

Лише в одному випадку об'єкти неживої природи пов'язуються з ІСТОТОЮ. В прикладі з відібраних коротких оповідань авторів чоловіків початку двадцятого сторіччя, експлікатором є тварина, а саме – *їжак (a hedge)*. Наприклад: «*In back was the garage, the chicken coop and the second-growth timber like a hedge against the woods behind*» (CShSoEH, p. 239). Таке образне порівняння відображає прив'язаність чоловіків до природи. Полювання, робота з деревом та багато інших речей є невід'ємною частиною стереотипності про чоловічу сутність та їхні інтереси. Адже існує такий

стереотип, що представник «сильної» статі повинен домінувати у природі та знати як з нею обходитись.

2.1.3.1. Референти ближньої периферії та їхні дескриптори

Царина мети: АРХІТЕКТУРНІ СПОРУДИ

Прототип: ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (2 прикладів; 2%); **Периферія 1:** ІСТОТА (1 приклад; 1%); ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (1 приклад; 1%); **Периферія 2:** ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (1 приклад; 1%); РЕЧОВИНА (1 приклад; 1%).

Кореляти, які застосовуються авторами-чоловіками у відібраних коротких оповіданнях для осмислення архітектурних споруд дають можливість зрозуміти, яку роль у чоловічій картині світу відіграють будівлі та їхні частини, зокрема житлові будинки. Як ми зазначали раніше в роботі: будинок відіграє важливу роль у житті чоловіка, адже за стереотипними уявленнями – побудувати будинок це прямий обов'язок будь-якого чоловіка. У сучасному суспільстві цей стереотип вже не є таким поширеним, проте на початку двадцятого сторіччя чоловіку було важливо залишити по собі не лише дітей, але й щось матеріальне та те, чим можна буде похизуватися перед іншими, але і водночас відпочити від буденності. Таким прихистком на початку двадцятого сторіччя вважався або бар, або будинок.

У прикладах з відібраних текстів немає ідеологеми «будинок в цілому», але тим не менш присутні його частини. Це пов'язана із тим, що чоловіків більше цікавив процес будівництва та вони розумілися на частинах будинку. Так, наприклад, дах порівнюється з капелюхом п'яного чоловіка. Наприклад: «*The front window was shuttered, and the sagging **roof** sloped down to it, like the hat of a drunken man over a bruised eye*». Ще один приклад належить до концепту ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ, але ідеологема пов'язана не з житловим будинком, а з магазином. Наприклад: «*The whole **store** was like a pinball machine and I didn't know which tunnel they'd come out of*» (UJ, p.22).

Для чоловіків дує часто будинок слугує місцем для спогадів, місцем, де його виховували та у яке він вважає спадком. Так, наприклад, в одному з прикладів письменник порівнює частини будинку з ІСТОТОЮ. Наприклад: «*He spoke of the value of all he read into it, into the mere sight of **the walls**, mere shapes of **the rooms**, mere sound of the floors, mere feel, in his hand, of the old silver-plated knobs of the several mahogany doors, which suggested the pressure of the palms of the dead the seventy years of the past in fine that these things represented, the annals of nearly three generations, counting his grandfather's, the one that had ended there, and the impalpable ashes of his long-extinct youth, afloat in the very air like microscopic notes*» . Серед концептів присутні і ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ. Двері порівнюються зі свистом (*whistling*). Наприклад: «They went out through the revolving **doors** that made a faintly derisive whistling sound when you pushed them» .

Аналізуючи ідеологеми та їхні дескриптори у відібраних творах, ми помітили, що будинок та кімнати або їхні частини іноді виступають джерелом негативних емоцій. Для аналізу розглянемо будинок та його частини, які образно осмислюються крізь призму наступних концептів: ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ та КОНТЕЙНЕР. У першому випадку (ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ) експлікатором є печера (*cavern*) , яка є дескриптором частин будинку, а саме кімнат. Наприклад: «*The house, withal, seemed immense, the scale of space again inordinate; the open **rooms**, to no one of which his eyes deflected, gloomed in their shuttered state like mouths of caverns; only the high skylight that formed the crown of the deep well created for him a medium in which he could advance, but which might have been, for queerness of colour, some watery under-world*» . У іншому випадку (КОНТЕЙНЕР) автор-чоловік описує стіни та порівнює їх з труною (*coffin*). Наприклад: «*Its four bare walls seemed to close in upon you like the sides of a coffin*» . І в першому, і в другому прикладах відчувається пригнічення, коли будинок викликає негативні емоції.

Царина мети: СОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (1 приклад; 1%); ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 приклад; 1%); ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (1 приклад; 1%); ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 приклад; 1%); РЕЧОВИНА (1 приклад; 1%).

У відібраних коротких оповіданнях авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя в концептуальному підкласі СОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ присутні лише ідеологеми «мовленнєвих контактів». При цьому, письменники використовують різні концепти для осмислення мови та її значення в чоловічій картині світу. Аналізуючи експлікатори, ми виділили поодинокі випадки вживання концептів письменниками.

Так, наприклад, слово може наділятися ВЛАСТИВОСТЯМИ ІСТОТИ, коли його порівнюють з *руками* (*hands*). Наприклад: «*The words wrung her heart like hands, and Anson, feeling her tremble, knew that emotion was enough*» .

Слова також осмислюються через призму концепту РЕЧОВИНА, а саме, його експлікатора *води* (*water*). Наприклад: «*The woman's words fell upon her ear like water on a thirsty soil*» .

Соціальні контакти в даній вибірці коротких оповідань авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя постають перед читачем у втіленні ОБ'ЄКТА ПРИРОДИ. Тут йдеться про порівняння інформації (новин) з таким об'єктом природи як *сонце* (*sun*). Наприклад: «*The effect of this news on mammy was like that of the April sun on an icide*».

Серед ДУХОВНОГО АРТЕФАКТА, який асоціюється з соціальною діяльністю виступає дескриптор негативного відчуття, а саме – *звинувачення* (*an accusation*). Наприклад: «*The phrase struck at him from behind--it was an accusation that of all accusations he had never merited*».

Як показав аналіз, мовленнєві контакти можуть також порівнюватися з концептом ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ, а саме його експлікатором *голка* (*a needle*). Наприклад: «*Then she caught her own name, and without any definite intention of eavesdropping lingered--and the thread of the conversation going on*

inside pierced her consciousness sharply as if it had been drawn through with a needle.» .

Майже у кожному прикладі (чотири з п'яти) письменники застосовують жіночий образ, який задіяний в соціальній діяльності, зокрема, в мовленнєвих контактах. Це є свідченням того, що стереотип, який запевнює, що жінка схильна більше говорити, ніж чоловік та виражати свої емоції скоріше словами, ніж діями. Тут відображене ставлення авторів вибраних нами текстів та є скоріше суб'єктивним, проте така деталь варта того, щоб підтвердити даний стереотип, а не спростувати його.

Царина мети: ДОМАШНЄ ГОСПОДАРСТВО ТА ПОВСЯКДЕННИЙ ПОБУТ

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 приклад; 1%); ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (1 приклад; 1%); ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (1 приклад; 1%); РЕЧОВИНА (1 приклад; 1%).

Так як список референтів подається у вигляді градації, яка характеризується з кожною наступною частиною зменшенням вживанням образних порівнянь у відібраних коротких оповіданнях, то відповідно можливість різноманітності корелятив також стає меншою. І, як наслідок, аналізуючи експлікатори, ми виділили поодинокі випадки вживання концептів письменниками.

В образній уяві авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя об'єкти домашнього господарства та повсякденний побут відображаються в концепті ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ, які подаються у формі експлікатори *gramu (to play)*. Наприклад: «*Their **lights** played all over the living room and crisscrossed nervously*» (TJ, p. 315). Тобто у даному прикладі ліхтарики так мигають, ніби грають на якомусь інструменті.

У проаналізованих творах чоловіки-автори порівнюють машини, в даному прикладі вагони (*wagons*) з ОБ'ЄКТОМ ПРИРОДИ. Наприклад: «*The **nine black wagons** of the Midnight Carnival seemed smaller by daylight and not meaning at all, but flimsy and fragile as dead leaves*»(BSP, p. 233). До речі,

машини вважаються ще одним суто «чоловічим» аспектом, адже «сильна» стать, за стереотипними уявленнями, розбирається в машинах та керує ними.

Досить частою ідеологемою у відібраних коротких оповіданнях авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя виступає «алкоголь». Письменниками він осмислюється через призму таких концептів як: РЕЧОВИНА та алкоголю надаються, навіть, ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ. У першому випадку (РЕЧОВИНА), алкогольний напій – лікер порівнюється з корою (*a crust*). Наприклад: «*The liquor seemed to have hardened on him like a crust*» (CShSoEH, p. 345).

У іншому випадку (ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ), той самий алкогольний напій – лікер набуває властивостей живої істоти та має здатність *помирати* (*has died*). Наприклад: «*The liquor had all died out of him and left him alone*» (CShSoEH, p. 239).

Початок двадцятого сторіччя та зміни в економічному та політичному житті, змусили американців проживати кожний день як останній. Тому для того, щоб забути про всі проблеми, і чоловіки, і жінки вживали багато алкоголю. Відповідно до стереотипних уявлень, чоловіки люблять вживати алкогольні напої, адже це допомагає їм підтримати розмову в колі друзів, зникнути від проблем, загоїти сердечні рани.

Царина мети: ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СФЕРА ПСИХІКИ

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (2 приклади; 2%); ІСТОТА (1 приклад; 1%); ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ (1 приклад; 1%).

Найбільш типовим засобом осмислення інтелектуальної сфери психіки виявилися ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ, за допомогою експлікаторів яких ми можемо уявити досвід у вигляді рюкзака (*backpack*). Наприклад: «*Backpack was too heavy. It was much too heavy. (It symbolizes character's injuries from war. Backpack is like his life experience)*». Тема війни є досить болючою, адже на початку двадцятого сторіччя більшість чоловіків пішли на війну захищати Батьківщину. Хтось гине, а ті, кому вдалось вижити були морально спустошені, адже багато хто втратив друзів під час війни, рідних, місце, де

жили. Все що вони мали – досвід за спиною. Звідси таке порівняння воєнного досвіду з важким рюкзаком. Ще одним експлікатором концепту ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ є *фігурки на піску (figures in sea-sand)*, які образно описують ідеї. Наприклад: «*He had asked her that in the past often enough; they had, with the odd irregular rhythm of their intensities and avoidances, exchanged **ideas** about it and then had seen the ideas washed away by cool intervals, washed like figures traced in sea-sand*».

Ідеологема «думки, ідеї, уява» зустрічається найчастіше в даній референтній царині мети. Згідно стереотипу, чоловіки були задіяні в інтелектуальній сфері діяльності більше ні жінки. І якщо жінка більше говорить, то чоловік більше думає. У сучасному світі багато чого змінилося. Проте раніше, до того як трапився феміністський рух, свобода слова надавалася чоловікам, навіть голосування проходило без представниць жіночої статі. На початку двадцятого сторіччя, в час політичних, економічних та наукових змін, розумні ідеї були невід’ємною частиною цього процесу та цінувалися. Ідеєю могли жити та втілювати її майже все життя, щоб заслужити визнання. Побутові ідеї також пробуджували уяву і втілювались у життя. Так, наприклад, в проаналізованих нами текстах письменник осмислює ідею крізь призму ФЕНОМЕНУ ПРИРОДИ та надає їй властивості квітки – *розквітати (to bloom)*. Наприклад: «*The idea (to sabotage Barrow’s carrier) began to bloom, strange and wonderful*».

Окрім ідей, автори-чоловіки у відібраних текстах надають «асоціації» людського образу. Так, наприклад, асоціація порівнюється з *людиною похилого віку (very aged person)*. Наприклад: «*The Avenue still had pretensions, as Miss Staverton said, to decency; the old people had mostly gone, the old names were unknown, and here and there an old **association** seemed t stray, all vaguely, like some very aged person, out too late, whom you might meet and feel the impulse to watch or follow, in kindness, for safe restoration to shelter*».

2.1.3.2. Референти дальньої периферії та їхні дескриптори

Царина мети: ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ

ІСТОТА (1 приклад; 1%); ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (1 приклад; 1%); РЕЧОВИНА (1 приклад; 1%).

Явища природи є непідвладними людині і до них належать як різні стихії, так і час. У відібраних коротких оповіданнях, автори - чоловіки наділяють час, а саме години ВЛАСТИВОСТЯМИ живої ІСТОТИ. Наприклад: «*Oh, and the next two hours tripped by on rosy wings – the hours could fly on rosy wings but would trip by on nimble feet*» (RoRCh, p. 94).

Отже, у даному прикладі ми бачимо, що письменник наділяє час фізичними властивостями пташки, що означає те як час швидко вміє летіти.

Ще одна ідеологема «явище природи» осмислюється крізь призму корелята ІСТОТА та порівнюється з привидами (a ghost). Наприклад: «*Ice was a ghost, and this mansion of it was surely peopled by those shades of the eighties, with pale faces and blurred snow-filled hair*».

Повертаючись до зацікавлення американськими авторами-чоловіками часом та частинами доби у відібраних коротких оповіданнях початку двадцятого сторіччя, наводимо приклад, де ідеологема «частина доби», а саме ніч, порівнюється з оксамитом, що є експлікатором кореляту РЕЧОВИНА. Наприклад: «*Moonless Caribbean night is like black velvet*» (). Оксамит – одна з тканин найдавнішого походження, з натурального шовку або хімічного волокна з густим розрізним ворсом на лицьовому боці. Тобто опис письменника викликає у читача позитивні емоції та розвиває уяву.

За стереотипними уявленнями тканини та взагалі одяг – це жіноча сфера, адже дівчат вчили шити та розбиратися в одязі, чоловіки здобували знання, які їм допомогли б досягнути успіху в політиці, медицині, науці або економіці. Як у двадцятому сторіччі жінки утворили феміністський рух, так і чоловіки вирішили піти проти стереотипів. При цьому варто зазначити, що ще з вісімнадцятого сторіччя стала досить популярною та престижною

професією серед чоловіків – художник-модельєр, який придумував найкращі вбрання для придворних дам. І до сьогоднішнього дня найкращі та найвідоміші дизайнери – представники «сильної» статі. Тому даний стереотип не є правдивим, адже ще з давніх часів люди намагалися займатися тим, що їм подобається, а не тим, що нав'язує суспільство.

Царина мети: ОДИНИЦІ ПРОСТОРУ

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 приклад; 1%); ІСТОТА (1 приклад; 1%);
ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 приклад; 1%)

Дескриптор ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ представлений експлікатором фланелевий *торт* (*a flannel-cake*), передає асоціацію між містом та тортом. Наприклад: «*There was a town down there, as flat as a flannel-cake, and called Summit, of course*» .

Автор-чоловік у відібраному короткому оповіданні початку двадцятого сторіччя порівнює ідеологему «острів» з ІСТОТОЮ, а саме близнюками. Наприклад: «*The island was low; when they came in on the airplan, it a two-dimensional twin, or sketch, of St. Martin, which thrust from the sea like a set of Vermont mountaintops*» (UJ, p. 35).

Образне бачення одиниць простору як ДУХОВНИХ АРТЕФАКТІВ передається завдяки використанню експлікатора: заклик до милосердя (*an appeal for mercy*). Наприклад: «*His address sounded more like an appeal for mercy than a demand for justice*».

Неможливо не зазначити, що чоловіки завжди любили подорожі та пригоди. Ще з давніх часів представникам «сильної» статі хотілося відкривати та досліджувати нові місця. Багато першовідкривачів та географів є чоловіками. Тому базуючись на проаналізованих відібраних текстах, можемо сказати, що чоловіки описують одиниці простору з позитивної сторони.

Царина мети: ЖИВА ПРИРОДА

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 приклад; 1%); ІСТОТА (1 приклад; 1%);
ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (1 приклад; 1%).

Образне осмислення рослинного та тваринного світу відбувається, в першу чергу, з позицій ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ та ІСТОТИ: *ягнятко, чистити персик*. Так, наприклад, в одному з прикладів письменник надає ідеологемі «тварина», а саме змії властивість *чистити фрукт (peeling a peach)*. Наприклад: «*Snakes open a paper bag as gently as peeling a peach*» (UJ, p.22).

Ще одним засобом образного осмислення живої природи виявилось звертання до дескриптора ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ. Виокремлений єдиний приклад з відібраних коротких оповідань авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя передає образне бачення kota як сорок *фунтовий шматок (forty-pound chunk)*.

Царина мети: ПРОФЕСІЙНА ТА ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ІСТОТА (1 приклад; 1%); ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 приклад; 1%).

Двома прикладами репрезентований референтний підклас ПРОФЕСІЙНА ТА ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ. У першому випадку автор-чоловік осмислює професійну діяльність, а саме людей, які мають до цього безпосереднє відношення з тваринами. Мова йде про клієнтів, які нагадують письменнику *наляканих свиней (scared pigs)*. Наприклад: «*A couple customers that had been heading for my slot begin to knock against each other, like scared pigs in a chute*» (UJ, p.22). Це можна пояснити тим, що сучасні люди багато часу проводять на роботі і кожний клієнт з власними проблемами сприймається як дратівливий чинник.

У вільний час, чоловіки, як і раніше, надають перевагу спорту. Тому, наприклад, автор порівнює відкриття гри з експлікатором *невинність молитви (the prayers virginity)*, що відноситься до концептуального класу ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ. Наприклад: «*The opening game is like the prayers virginity*». Таке порівняння наводить на висновок, що вільний час для чоловіка, особливо проведений за спортивною подією є чимось сакральним та важливим.

Царина мети: ЧУТТЄВО-ЕМОЦІЙНА СФЕРА

ІСТОТА (1 приклад; 1%); ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 приклад; 1%).

Найбільш нетиповим виявився референтний підклас ЧУТТЄВО-ЕМОЦІЙНА СФЕРА. Незначна кількісна репрезентація цієї царини не дає змоги встановити об'єктивний розподіл корелятивних концептів, застосованих письменниками для її образного зображення.

У виокремлених двох прикладах зустрічаються експлікатори двох концептуальних класів корелятивів. Перший це ІСТОТА. Наприклад: «*Truth is a hard deer to hunt.*» (BVS, p. 32). У даному прикладі правда порівнюється з оленем, якого важко вполювати. І тут, автор-чоловік бачить ідеологему «психологічні характеристики» крізь призму сфери, в якій чоловіки найбільше зацікавлені – полювання.

Наступний приклад характеризується порівнянням серйозності з експлікатором корелятивного класу ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ *бурштиновий відблиск відкритого вогню (the amber glow of an open fire)*. Наприклад: «*They were only happy when the dialogue was going on, and its **seriousness** bathed them like the amber glow of an open fire*».

2.1.4. Кількісна та якісна специфіка дескрипторів ідеологем.

Згідно з нашими спостереженнями, найбільшою частотністю використання в ролі дескриптора ідеологем у досліджуваних коротких оповідання початку двадцятого сторіччя характеризуються два концепти: ІСТОТА (29 прикладів; 29%) та ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (28 прикладів; 28%). Досить висока частотність притаманна і концепту ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (14 прикладів; 14%). Дещо рідше при створенні образності зустрічаються у досліджуваних текстах кореляти РЕЧОВИНА (7 прикладів; 7%) та ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (10 прикладів; 10%). Ще менш типовими виявились дескриптори ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (6 прикладів; 6%), ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ (4 приклади; 4%) та КОНТЕЙНЕР (3 приклади; 3%).

Аналіз метафор та порівнянь у проаналізованих коротких історіях початку двадцятого сторіччя вказує на те, що у функції царини-джерела одними з найхарактерніших виявилися ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ. Тут часто зустрічаємо типово «чоловічі» об'єкти побуту. Серед них знаходимо такі: *a screw, a bear trap, steel bars, a football tackle, a shotgun, blade*. Дані приклади можуть слугувати непрямою вказівкою на те, що чоловіки знають як орудувати інструментами в повсякденному житті, та на те, що представників «сильної» статі цікавлять полювання та спорт. Наприклад: «*His hand came down like a bear trap on the stranger's arm*» (BnSV, p. 29).

Також типовим способом створення метафор та образних порівнянь виявилось наділення різноманітних референтів рисами ІСТОТИ: найчастіше – тварини, рідше – людини, міфічних створінь. Найчастіше в досліджуваних текстах референти підкласу ЛЮДИНА, зокрема, чоловіки, порівнюються з тваринами. Наприклад: «*Anna Held'll jump at it," said Mr. Skidder to himself, putting his feet up against the lambrequins and disappearing in a cloud of smoke like an aerial cuttlefish*». Також люди в творах авторів-чоловіків порівнюються з кінями, птахами, котами. Наприклад, частини тіла, фізичні характеристики, природа, інтелектуальна сфера, архітектурні споруди та одиниці простору порівнюються авторами-чоловіками в текстах початку двадцятого сторіччя з тваринами (*scared pigs, a hedge, the tender lambkin, a hard deer*) та міфічними створіннями (*a ghost*). Наприклад: «*Ice was a ghost, and this mansion of it was surely peopled by those shades of the eighties, with pale faces and blurred snow-filled hair*» (FtFS, p. 156).

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ посідають третю сходинку в кількісній градації концептуальних корелятивів. Серед експлікаторів цього угруповання корелятивів помітною є роль понять, пов'язаних з релігією та музикою. Наприклад: «*Under the lingering spell of his dream, her **golden hair**, which fell in ripping curls, seemed like a halo of purity and innocence and peace, irradiating the atmosphere around her*» (WYOSCL, p. 35).

Кореляти угруповання РЕЧОВИНА найчастіше притаманні людині чи частинам людського тіла. Наприклад: «*This clean bare plane of **the top of her chest** down from the shoulder bones like a dented sheet of metal tilted in the light*» (UJ, p. 22).

ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ займають не останню сходинку в кількісній градації концептуальних корелятивів, що свідчить про схильність авторів-чоловіків аналізованих текстів порівнювати референти людини, частин тіла, соціальної діяльності, живу природу або, навіть, архітектурні споруди з властивостями живої істоти . Наприклад: «***The words** wrung her heart like hands, and Anson, feeling her tremble, knew that emotion was enough*» (FtFS, p. 167).

ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ, ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ та КОНТЕЙНЕР характеризуються найменшою кількісною репрезентацією серед виокремлених нами дескрипторів ідеологем. Так, наприклад, поміж об'єктів природи як засобів образного відображення світу певною кількістю вирізняються ліс та дерева (oak, a tree, forest). А поміж феноменів природи – шторм, туман, схід сонця (a storm, fog, a sunrise). Наприклад: «***The smoke** banked like fog, and the opening of a door filled the room with blown swirls of ectoplasm*» (FtFS, p 129).

Таким чином, результати проведеного аналізу дали можливість відзначити помітну роль понять із таких «чоловічих» сфер діяльності як полювання, орудування інструментами в повсякденному житті, лісництво в образному відображенні дійсності.

2. 1.5. Чоловіча та жіноча картини світу крізь авторську образність

Одним із завдань нашої наукової роботи є порівняти чоловічу картину світу та жіночу через авторську образність. Висновки будуть базуватися виключно на відібраних коротких оповіданнях американських письменників початку двадцятого сторіччя, тому проаналізовані нами образні порівняння

та метафори не стосуються кожної людини, а лише авторів аналізованих текстів.

Для відображення чоловічої картини світу за основу взято наші дослідження, які проаналізовано вище. За відправну точку окреслення картини світу авторів-жінок аналогічно часового проміжку (початок ХХ сторіччя) та національних характеристик (американські) взято дослідження Козачишиної О. Л. [29].

Здійснюється порівняльний аналіз кількісної репрезентації (у відсотковому вираженні) та якісного складу референтів та корелятив тропеїки у творах авторів-чоловіків та авторів-жінок.

2.1.5.1. Специфіка референтів тропеїки у коротких оповіданнях авторів-чоловіків та авторів-жінок

Проведене зіставне дослідження показало такі результати:

Градація ідеологем образності у досліджуваних текстах (у першій таблиці представлені референти образності в чоловічих оповіданнях, у другій – в жіночих оповіданнях):

Клас: ЛЮДИНА ТА ЇЇ ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	60%
Підклас: ЛЮДИНА В ЦІЛОМУ	28%
ТІЛО ТА ЙОГО ЧАСТИНИ	19%
ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ	13%
Клас: ФІЗИЧНИЙ ПРИРОДНИЙ СВІТ	13%
Підклас: НЕЖИВА ПРИРОДА	8%
ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ	3%
ЖИВА ПРИРОДА	2%
Клас: ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ	12%

Підклас: СОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ	5 %
ДОМАШНЄ ГОСПОДАРСТВО ТА	
ПОВСЯКДЕННИЙ ПОБУТ	5%
ПРОФЕСІЙНА ТА ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ	2%
Клас: МІСЦЕ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ	9%
Підклас: АРХІТЕКТУРНІ СПОРУДИ	6%
ОДИНИЦІ ПРОСТОРУ	3%
Клас: ПСИХІКА ЛЮДИНИ	6%
Підклас: ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СФЕРА	4%
ЧУТТЄВО-ЕМОЦІЙНА СФЕРА	2%

Клас: ЛЮДИНА ТА ЇЇ ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	35,9%
Підклас: ТІЛО ТА ЙОГО ЧАСТИНИ	15,3%
ЛЮДИНА В ЦІЛОМУ	11,5%
ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ	9,1%
Клас: ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ	20,4%
Підклас: СОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ	11,3 %
ДОМАШНЄ ГОСПОДАРСТВО ТА	
ПОВСЯКДЕННИЙ ПОБУТ	6,4%
ПРОФЕСІЙНА ТА ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ	2,7%
Клас: ФІЗИЧНИЙ ПРИРОДНИЙ СВІТ	19,1%
Підклас: НЕЖИВА ПРИРОДА	7,4%
ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ	6,6%

ЖИВА ПРИРОДА	5,1%
Клас: ПСИХІКА ЛЮДИНИ	53%
Підклас: ЧУТТЕВО-ЕМОЦІЙНА СФЕРА	11%
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СФЕРА	3,5%
ВОЛЮНТАТИВНА СФЕРА	0,8%
Клас: БУТТЯ ЛЮДИНИ	5,4%
Підклас: ЖИТТЯ	3,7%
СМЕРТЬ	1,7%
Клас: МІСЦЕ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ	3,9%
Підклас: АРХІТЕКТУРНІ СПОРУДИ	3,3%
ОДИНИЦІ ПРОСТОРУ	0,6%

Як показав аналіз ідеологем образності у відібраних коротких оповіданнях авторів-чоловіків та авторів-жінок початку двадцятого сторіччя, референти поділяються на 6 класів та 13 підкласів (у випадку письменників-чоловіків), та на 7 класів та 16 підкласів (у випадку жінок-письменниць).

Аналіз референтів тропеїки у творах авторів-жінок та авторів-чоловіків вказує на зосередженість їхніх інтересів у сфері людської особистості в усій різноманітності її проявів. На першому місці у жінок-письменниць та у чоловіків-письменників знаходимо зовнішні характеристики людини . У жінок це – (15,3%), а у чоловіків – (19%). У фокус уваги авторів-жінок найчастіше потрапляють такі елементи зовнішності людини, як обличчя та його частини (особливо очі), волосся, руки [29: с. 52],

Аналіз співвідношення концептуальних референтів у картині світу американських письменників початку двадцятого сторіччя також вказує на зосередженість чоловічих інтересів у сфері людської особистості. У центр

уваги американських авторів потрапляють люди різного віку та статевої приналежності, хоча насамперед їх цікавлять особи чоловічої статі.

Американські авторки приділяють значну увагу людям різного віку та статевої приналежності, хоча насамперед їх цікавлять особи жіночої статі.

Фізичні особливості людини також займають центральну позицію у системі мовної особистості автора-чоловіка (13%). Серед фізичних характеристик особливо значущими виявились звуки голосу.

На відміну від чоловіків фізичні особливості людини відходять на другий план інтересів авторів-жінок (9,1%).

Особистість для авторів-жінок не обмежується своїми зовнішніми особливостями, а великою мірою проявляється в соціальних контактах (11,3 %). Значна кількість образності в жіночих художніх текстах спрямована саме на відображення людських стосунків. Більше того, мова та мовлення часто слугують важливим засобом відображення взаємин людини з оточуючими, наскільки присутнє взаєморозуміння чи відчуження як між членами сім'ї, так і в стосунках з іншими людьми.

Значно менший відсоток образності (5%) у творах чоловіків розгортається навколо цієї тематичної групи. Центром уваги в чоловічих текстах у цьому випадку стають слова, фрази та розмова в цілому.

Типова для жінок сфера домашнього господарства та повсякденного побуту в творах письменниць характеризується значною деталізацією груп концептуальних референтів, серед яких знаходимо предмети домашнього інтер'єру, повсякденного вжитку, посуду, одягу, та інші речі (6,4%).

З невеликим відривом сфера домашнього господарства та повсякденного побуту характеризується такими концептуальними референтами як предмети одягу та алкогольні напої (5%) у чоловічих творах.

Майже однакову позицію в чоловічій та жіночій образності посідає професійна та духовна діяльність людини: у чоловіків це – (2%), що не становить для них першочергового інтересу та суперечить гендерним

стереотипам. Спорт виступає найбільш кількісним референтом концептуального підкласу духовна діяльність.

Для жінок професійна та духовна діяльність людини, також не становить великого інтересу (2,7%). Музика виступає найбільш кількісним референтом концептуального підкласу духовна діяльність.

У жіночій образності світ неживої природи (7,4%) становить важливу складову частину оточення людини як середовище її існування, причому в картині світу авторів-жінок представлені різноманітні об'єкти неживої природи: небо, небесні світила, земля, вода та водойми.

На один відсоток більше, на відмінну від жінок, чоловіки приділяють увагу навколишньому світу, а саме об'єктам неживої природи (8%).

Проте природа для жінок-письменниць (6,6%) це не тільки статичний, а й динамічний світ, де спостерігаються такі природні явища як вітер, ураган, дощ, гроза, туман, важливу роль відіграють також звуки та шум, чергування дня і ночі, зміна пір року. Значно менший відсоток образності (3%) у творах чоловіків розгортається навколо цієї тематичної групи.

Предметом уваги жінок-письменниць стають і об'єкти живої природи: рослини та тварини (5,1%). Для чоловічої картини світу жива природа не представляє великого інтересу (2%) такого як у жінок.

Доволі важливу складову частину особистості для жінок-письменниць становить чуттєво-емоційна сфера (11%), в якій на перший план виходять негативні почуття та емоції, які є наслідком кризових моментів людського життя, особливо напруженням людських стосунків, хворобами та смертю близьких – ситуаціями, досить характерними для художніх текстів американських авторок. Важливе місце займає любов до ближнього та кохання між чоловіком і жінкою. Великий інтерес жінок-письменниць до чуттєво-емоційної сфери особистості вказує на те, що у своїх творах авторки виступають не просто спостерігачами, а співпереживають разом із персонажами.

У чоловіків чуттєво-емоційна сфера є далекою від центральної (2%). Така незначна кількість представлених референтів образності у коротких оповіданнях американських письменників початку двадцятого сторіччя вказує на те, що чоловіки є менш емоційними там менш чутливими до стосунків чи будь-яких інших подій в житті.

Не останнє місце у чоловічих текстах займає інтелектуальна сфера, що виступає однією з провідних рис чоловічої образності (4%). Серед референтів даного підкласу найбільш значущими виявились: мислення та ідея.

Порівняно з чоловіками, зона інтелекту посідає другорядне місце в концептуальній картині світу американських авторок (3,5%). Даний результат дає привід зробити висновки, що раціоналізм та абстрактність не виступають провідною рисою жіночої образності.

Окрім відмінностей у відсотковому відношенні кількості вжитих референтів образності в творах обох статей, було проаналізовано відсутність певних підкласів у кількісній градації ідеологем образності. Так, наприклад, волюнтативна сфера, яка виступає підкласом класу ідеологем ПСИХІКА ЛЮДИНИ присутня в жіночій концептуальній картині світу та відсутня в чоловічій. Вольова сфера психіки людини в коротких оповіданнях американських авторок представлена в основному референтами, що виражають прагнення та бажання. Волюнтативні характеристики особистості виявились набагато менш значущими (0,8%), порівняно з проявами чуттєво-емоційної та інтелектуальної сфер. Людина в художніх текстах американських письменниць перш за все відчуває, потім мислить, а після цього може висловлювати свою волю.

Цікавим також є те, що такий клас референтів як БУТТЯ ЛЮДИНИ відсутнє у проаналізованих коротких оповіданнях американських авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя. В оповіданнях написаними жінками було виділено два підкласи вищезазначеного класу: ЖИТТЯ (3,7%) та СМЕРТЬ (1,7%). Даний аналіз свідчить про те, що чоловікам не властиво

здумуватись про такі абстрактні речі як життя чи смерть, їх більше цікавлять реальні речі.

У творах письменниць філософсько-абстрактні аспекти життя не вирізняються значною кількісною репрезентацією. Поміж референтів даного концептуального підкласу було виділено наступні: життя в цілому, його періоди, доля, життєві проблеми, помилки, можливості та принципи. Референти, пов'язані зі смертю, репрезентовані незначною кількістю прикладів. Найчисельнішим об'єктом образності в даному підкласі виступає смерть у цілому.

Яскравим прикладом того, що чоловіків цікавлять більше матеріальні речі є те, що архітектурні споруди (6%) є не останнім підкласом референтів в кількісній градації ідеологем образності, тоді як у коротких оповіданнях жінок архітектурні споруди представлені незначною кількістю референційних концептів (3,3%). Так, наприклад, авторки приділяють трохи уваги будинку та частинам будинку. Особливе місце поміж останніх належить кімнаті.

Аналізуючи специфікацію просторових аспектів життєдіяльності людини в чоловічих та жіночих текстах, було виявлено, що в концептуальній картині світу американських авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя серед найвіддаленіших концептуальних референтів посідають одиниці місцевості (3%).

Значно менший відсоток образності (0,6%) у творах жінок розгортається навколо цієї тематичної групи.

Отже, спираючись на результати кількісної градації ідеологем референтів образності в художніх текстах американських авторів-чоловіків та авторів-жінок початку двадцятого сторіччя дозволили встановити центральні та периферійні концепти в картині світу обох статей. Здійснене дослідження не виявило суттєвих розходжень у класі людина та її фізичні характеристики. При цьому спостерігаються деякі відмінності в фізичному природному світі та діяльності людини. Найпомітнішим розходженням у

зіставлених узагальнених мовних картинах світу чоловіка і жінки виявились: чуттєво-емоційна сфера людини, буття людини та місце життєдіяльності людини. Проте наведена ієрархія ідеологем мовної особистості чоловіка-письменника та жінки-письменниці узагальнена та не стосується індивідуальних характеристик конкретних авторів.

2.1.5.2. Порівняння корелятивів у коротких оповіданнях авторів-чоловіків та авторів-жінок

У результаті проведеної суцільної вибірки з коротких оповідань американських письменників та письменниць початку двадцятого сторіччя було виділено метафори та образні порівняння, кореляти яких було розподілено на вісім категоріальних класів: фізичні артефакти (linen, bell, backpack, etc.), духовні артефакти (life, angels, prayers, etc.), речовина (water, coal, metal, etc.), контейнер (coffin), об'єкти природи (mountain, tree), істота (birds, rabbit, fish, etc.), властивості істоти (tail, body, wings, etc.). Як і в попередньому питанні будемо посилалися на дослідження та приклади Козачишиної О. Л.

Проведене зіставне дослідження показало такі результати:

Табл. 2. 3. Градація ідеологем образності у досліджуваних текстах в чоловічих оповіданнях

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ	29%
ІСТОТА	29%
ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ	14%
ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ	9%
ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ	6%
РЕЧОВИНА	6%
ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ	5%
КОНТЕЙНЕР	2%

Табл. 2. 4. Градація ідеологем образності у досліджуваних текстах в жіночих оповіданнях

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ	21,8%
ІСТОТА	16,9%
РЕЧОВИНА	13,8%
ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ	12%
КОНТЕЙНЕР	9,8%
ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ	9,2%
ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ	7,7%
ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ	6,5%

Аналіз метафор та порівнянь у проаналізованих коротких оповіданнях початку двадцятого сторіччя вказує на те, що у функції царини-джерела одними з найхарактерніших виявилися ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ. Як для чоловіків, так і жінок. Тут часто зустрічаємо типово «чоловічі» об'єкти побуту (29%). Серед них знаходимо такі: *a screw, a bear trap, steel bars, a football tackle, a shotgun, blade*. Дані приклади можуть слугувати непрямою вказівкою на те, що чоловікам найближчі предмети, які пов'язані з інструментами, полюванням та спортом.

Серед експлікаторів концепту ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ у жіночій образності (21,8%), залучених із традиційно чоловічої сфери, знаходимо: *ship, domino, whiplash, wire, tweezers, cobbler's lasts*, але присутні й типово жіночі експлікатори, такі як *a knife*, як найбільш знайомий по домашній роботі інструмент.

Типовим способом створення метафор та образних порівнянь виявилось і наділення різноманітних референтів рисами ІСТОТИ як у чоловіків(29%), так і у жінок (16,9%) найчастіше – тварини, рідше – людини та міфічного створіння. Найчастіше в досліджуваних текстах референти підкласу ЛЮДИНА, зокрема, чоловіки, порівнюються з тваринами. Також люди в творах авторів-чоловіків порівнюються з кіньми, птахами, котами. Інші референти, такі як частини тіла, фізичні характеристики, природа, інтелектуальна сфера, архітектурні споруди та одиниці простору

порівнюються авторами-чоловіками в текстах початку двадцятого сторіччя з тваринами (scared pigs, a hedge, the tender lambkin, a hard deer) та міфічними створіннями (a ghost, cicerone).

Схожою є картина, коли при створенні метафор та образних порівнянь американські письменниці часто вдаються до наділення різноманітних референтів рисами істоти (16,9%): найчастіше – людини, рідше – тварини, найменше – міфічного створіння. Найтиповішими ідеологемами, що набувають образу живої істоти, стають ЛЮДИНА В ЦІЛОМУ, ЧУТТЄВО-ЕМОЦІЙНА та ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СФЕРА ПСИХІКИ ЛЮДИНИ, ЖИВА та НЕЖИВА ПРИРОДА, ЯВИЩА ПРИРОДИ. Серед експлікаторів концепту-посередника ІСТОТА частіш за все зустрічаються назви тварин, які є типовими представниками американської фауни: bear, rabbit, horse, squirrel, dog (collie, terrier), cat, bird (hawk, crow, dove), serpent, insect (bee, moth, butterfly), fish, eel, cancer, mouse, bat, etc.

Третю сходинку у жіночій картині світу посідає концепт РЕЧОВИНА (13,8%). Найбільш характерними експлікаторами концепту-посередника РЕЧОВИНА виявились поняття, пов'язані з різновидами тканиної матерії: texture, sacking, plush, silk, wool, velvet, cloth of gold, gauzy silver, що свідчить про те, що жінок цікавили тканини та процес створення одягу і сам результат. У чоловічій образності цей концепт займає 6 сходинку. На відмінну від жінок, чоловіків цікавлять деревина, каміння й метал (wood, steel bars).

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (14%) посідають третю сходинку в кількісній градації концептуальних корелятивів чоловічої образності. Серед експлікаторів цього угруповання корелятивів помітною є роль понять, пов'язаних з релігією та музикою. У авторів-жінок цей концепт-посередник представлений у найменшій кількості в градації дескрипторів ідеологем образності та посідає восьму сходинку. (6,5%). Така вагома різниця у відсотковому відношенні свідчить про макро- та мікросвіти у чоловіків та у жінок. За усталеними поняттями: чоловікам притаманна духовність, а жінкам душевність.

Четверта позиція в чоловічій образності належить ВЛАСТИВОСТЯМИ ІСТОТИ (9%). Експлікаторами найчастіше виступають частини тіла: руки, хвіст, крила (hands, the tail, wings) та притаманні людині чи тварині фізичні характеристики: сльози, тінь, свист (tears, shadows, whistling).

У жінок цей концепт посідає сьому сходинку. У випадку жінок, експлікаторами даного концепту найчастіше виступають частини тіла (head, face, eyes, lips, lobes, spine, shoulder, bosom, limbs, hand, fingers, paw, oxhorn, wings, etc) та притаманні людині чи тварині фізичні характеристики (wound, tears, blood, breath, voice, etc

Концепт-посередник ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ посідає п'яту позицію в чоловічій концептуальній картині світу. Однак надання переваги природним об'єктам чи феноменам, що використовуються у ролі корелятивів метафор та образних порівнянь, залежить від того, який саме фрагмент дійсності потрапляє в фокус уваги автора образності. Так, наприклад, дескриптор ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ частіше співвідноситься з референтами ЛЮДИНА В ЦІЛОМУ, ДОМАШНЄ ГОСПОДАРСТВО ТА ПОВСЯКДЕННИЙ ПОБУТ, ЖИВА ПРИРОДА. Поміж експлікаторів концепта ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ значною кількістю та деталізацією, flower petals, blossom, cornsilk, plant, stem, leaf, pod, grass, reeds, weed, seaweed, tree, bark of a tree, eaves of poplar tree, etc. Очевидно, цей фрагмент навколишнього світу добре знайомий та близький американським авторкам. Добре відомі їм такі природні явища, як зливи, урагани, тайфуни, пожежі, морські приливи та відливи, а також тумани та снігопади. Концептуальний корелят ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ виявився більш типовим при осмисленні таких ділянок дійсності, як ПРОФЕСІЙНО-ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ, ЧУТТЄВО-ЕМОЦІЙНА та ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СФЕРА ПСИХІКИ ЛЮДИНИ.

Останню позицію в чоловічій образності та п'яту в жіночій займає концепт-посередник КОНТЕЙНЕР (чоловіки – 2%, жінки – 9,8%), що найчастіше зустрічається у поєднанні з царинами-цілі ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СФЕРА ПСИХІКИ ЛЮДИНИ та АРХІТЕКТУРНІ СПОРУДИ.

Проаналізувавши кількісну градацію дескрипторів ідеологем, знаходимо багато спільного в чоловічій та жіночій картинах світу. Так, наприклад, чоловіки і жінки вбачають у природі стабільні риси, а не динамічні, коли мова йдеться про об'єкти природи. В образній уяві жінки та чоловіки надають значну перевагу порівнювати референти з концептами-посередниками фізичних артефактів та істоти. Існують і відмінності в авторській образності обох статей. Для зображення іншого погляду на світ за приклад візьмемо концепт-посередник речовина, де жінки надають перевагу тканинам, а чоловіки – деревині, металу та камінню. Такий результат доводить правдивість гендерного стереотипу про те, що чоловіків цікавить робота з природними матеріалами, а жінок – з тканинами, щоб створювати одяг.

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ

Індивідуально-авторська образність виступає важливим показником особливостей когнітивного стилю мовної особистості американських авторів-чоловіків початку ХХ сторіччя. Про особливість авторських пріоритетів в баченні світу несуть інформацію референти та кореляти тропів, що спираються на життєвий досвід та гендерну приналежність письменників. Концепти царини-мети можна розглядати як ідеологеми мовної особистості, що інформують про ціннісні пріоритети мовців; концепти царини-джерела – як дескриптори, що несуть по собі відбиток особливостей мовного відображення дійсності.

У результаті проведеної суцільної вибірки з коротких оповідань (40) американських письменників початку двадцятого сторіччя було виділено 100 одиниць метафор та порівнянь, референти яких було розподілено на 5 концептуальних класів., що подаються в порядку зменшення їхньої частотності: ЛЮДИНА ТА ЇЇ ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ 60%, ФІЗИЧНИЙ ПРИРОДНИЙ СВІТ 13%, ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ 12%, МІСЦЕ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ 9%, ПСИХІКА ЛЮДИНИ 6%.

Найбільшою чисельністю серед дескрипторів ідеологем у проаналізованих оповіданнях виділяються ІСТОТА (29%) та ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (29%). Дещо меншою кількістю – ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (14%), ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (9%) та ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (6%). Ще рідше можна зустріти РЕЧОВИНА (6%), ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ (5%) та КОНТЕЙНЕР (2%).

Для вивчення гендерних характеристик в американських прозових текстах початку ХХ сторіччя, було проаналізовано авторську образність американських авторів-чоловіків початку ХХ сторіччя та американських авторок початку ХХ сторіччя. Було створено кількісну градацію ідеологем та

дескрипторів ідеологем образності у відсотковому співвідношенні. Для порівняння концептуальних картин світу обох статей, за основу для дослідження були взяті приклади та розробки Козачишиної О. Л. в ракурсі жіночої авторської образності.

Здійснене порівняльне дослідження не виявило суттєвих розходжень у класі людина та її фізичні характеристики. При цьому спостерігаються деякі відмінності в фізичному природному світі та діяльності людини. Найпомітнішим розходженням у зіставлених узагальнених мовних картинах світу чоловіка і жінки виявились: чуттєво-емоційна сфера людини, буття людини та місце життєдіяльності людини. Так, наприклад, доволі важливу складову частину особистості для жінок-письменниць становить чуттєво-емоційна сфера (11%), в якій на перший план виходять негативні почуття та емоції, особливо напруження людських стосунків. Важливе місце займає любов до ближнього та кохання між чоловіком і жінкою. У чоловіків чуттєво-емоційна сфера є далекою від центральної (2%). Така незначна кількість представлених референтів образності та великий відсоток відмінності з жіночою образністю у коротких оповіданнях американських письменників початку двадцятого сторіччя вказує на те, що чоловіки є менш емоційними та менш чутливими до стосунків чи будь-яких інших подій в житті.

Серед дескрипторів ідеологем також присутні розходження та його відсутність у таких концептах як: ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ, які є одними з найхарактерніших як для чоловіків (29%), так і для жінок (21,8%).

Суттєво різняться серед дескрипторів ідеологем концепт-посередник ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (14%), що посідає третю сходинку в кількісній градації концептуальних корелятивів чоловічої образності. Серед експлікаторів цього угруповання корелятивів помітною є роль понять, пов'язаних з релігією та музикою. У авторів-жінок цей концепт-посередник представлений у найменшій кількості в градації дескрипторів ідеологем образності та посідає восьму сходинку. (6,5%). Така вагома різниця у відсотковому відношенні

свідчить про макро- та мікросвіти у чоловіків та у жінок. За усталеними поняттями: чоловікам притаманна духовність, а жінкам душевність.

У загальній масі основні стереотипні риси чоловічої та жіночої концептуальної картини світу спостерігаються гендерно марковані тенденції. Разом з тим, наведена ієрархія ідеологем мовної особистості чоловіка-письменника та жінки-письменниці узагальнена та не стосується індивідуальних характеристик конкретних авторів.

Основні положення цього розділу відображено у двох публікаціях автора [14: 25-27, 15: 35].

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проблема взаємозв'язку між біологічними та соціальними характеристиками осіб різної статі привертала і досі привертає увагу багатьох світових та вітчизняних лінгвістів, серед яких Ю. Д. Апресян, М. В. Юсупова, Ю. М. Караулов, Р. Лакофф та інші. Завдячуючи Ю. М. Караулову, який розробив теорію мовної особистості, ми маємо змогу досліджувати особливості мовлення чоловіків та жінок. Під терміном «мовна особистість» розуміється особистість, яка виражається через мову у текстах або мові [26: с. 38].

Для кращого осмислення поняття мовної особистості вчені розмежовують поняття мовна картина світу та концептуальна. Мовна картина світу є простішою, вона яка є частиною концептуальної системи людини, що пов'язана з мовою, тому вона більш рухлива у порівнянні з концептуальною моделлю. Кожна мова створює свою картину світу, в якій відображаються культурні особливості, специфічні риси народу, який спілкується цією мовою. Концептуальна система складніша та знаходиться у свідомості людини, вона обробляє та містить інформацію, що надходить про навколишній світ. Панує думка про схожість концептуальних картин світу у різних людей, оскільки концептуальні системи пов'язані з розумовою діяльністю людини і головні розумові процеси відбуваються у більшості людей однаково.

Концептуальна картина світу базується навколо аналогії, “ми не можемо думати абстрактно, не думаючи метафорично” [62: с. 257] Концептуальна метафора трактується як елемент концептуальної картини світу людини, що зберігає свою образність, позначає непередметні сутності, відображає авторське бачення цих сутностей і певною мірою будується на основі концептуальних уявлень або частково співпадає з концептуальними уявленнями про непередметні сутності.

За останні роки гендерні підходи укоренились та розвинулись від соціології, психології, педагогіки, історії, філософії, літературознавства та мистецтвознавства до політичних наук, права й економіки. Наразі гендер бачиться не як застигла стабільна даність, а як динамічна змінна сутність, що залежить від багатьох факторів. Одна і та сама людина може виявляти свою гендерність по-різному, залежно від ситуації. Важливе місце у концептуальній картині світу займають питання гендерності.

Варто зазначити, що термін «гендер» пройшов багато історичних етапів і своїм розповсюдженням визначенням термін «гендер» завдячує теорії фемінізму, яка відкрила шлях для виникнення та розвитку власне гендерних досліджень. Це призвело до зміни гендерних стереотипів, що існували у суспільній свідомості, утвердження специфічних гендерних норм та цінностей, визначення сутності нових законів щодо гендерної соціалізації та становлення гендерної ідентичності особистості.

Стереотипні особливості чоловічого та жіночого мовлення не обов'язково збігаються з реальними характеристиками мовлення представників двох статей. У результаті досліджень особливостей гендерних стереотипів було отримано дані, що, наприклад, стереотип про більшу балакучість жінок, порівняно з чоловіками, не завжди відповідає дійсності.

Для спростування або підтвердження гендерних стереотипів було відібрано з суцільної вибірки з коротких оповідань (40) американських письменників початку двадцятого сторіччя 100 одиниць метафор та порівнянь

Індивідуально-авторська образність виступає важливим показником особливостей когнітивного стилю мовної особистості американських авторів-чоловіків початку ХХ сторіччя. Про особливість авторських пріоритетів в баченні світу несуть інформацію референти та кореляти тропів, що спираються на життєвий досвід та гендерну приналежність письменників. Концепти царини-мети можна розглядати як ідеологеми мовної особистості, що інформують про ціннісні пріоритети мовців; концепти царини-джерела –

як дескриптори, що несуть по собі відбиток особливостей мовного відображення дійсності.

У результаті проведеної суцільної вибірки з коротких оповідань (40) американських письменників початку двадцятого сторіччя було виділено 100 одиниць метафор та порівнянь, референти яких було розподілено на 5 концептуальних класів., що подаються в порядку зменшення їхньої частотності: ЛЮДИНА ТА ЇЇ ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ 60%, ФІЗИЧНИЙ ПРИРОДНИЙ СВІТ 13%, ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ 12%, МІСЦЕ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ 9%, ПСИХІКА ЛЮДИНИ 6%.

Найбільшою чисельністю серед дескрипторів ідеологем у проаналізованих оповіданнях виділяються ІСТОТА (29%) та ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (29%). Дещо меншою кількістю – ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (14%), ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (9%) та ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (6%). Ще рідше можна зустріти РЕЧОВИНА (6%), ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ (5%) та КОНТЕЙНЕР (2%).

Для вивчення гендерних характеристик в американських прозових текстах початку ХХ сторіччя, було проаналізовано авторську образність американських авторів-чоловіків початку ХХ сторіччя та американських авторок початку ХХ сторіччя. Було створено кількісну градацію ідеологем та дескрипторів ідеологем образності у відсотковому співвідношенні. Для порівняння концептуальних картин світу обох статей, за основу для дослідження були взяті приклади та розробки Козачишиної О. Л. в ракурсі жіночої авторської образності.

Здійснене порівняльне дослідження не виявило суттєвих розходжень у класі людина та її фізичні характеристики. При цьому спостерігаються деякі відмінності в фізичному природному світі та діяльності людини. Найпомітнішим розходженням у зіставлених узагальнених мовних картинах світу чоловіка і жінки виявились: чуттєво-емоційна сфера людини, буття

людини та місце життєдіяльності людини. Так, наприклад, доволі важливу складову частину особистості для жінок-письменниць становить чуттєво-емоційна сфера (11%), в якій на перший план виходять негативні почуття та емоції, особливо напруження людських стосунків. Важливе місце займає любов до ближнього та кохання між чоловіком і жінкою. У чоловіків чуттєво-емоційна сфера є далекою від центральної (2%). Така незначна кількість представлених референтів образності та великий відсоток відмінності з жіночою образністю у коротких оповіданнях американських письменників початку двадцятого сторіччя вказує на те, що чоловіки є менш емоційними та менш чутливими до стосунків чи будь-яких інших подій в житті.

Серед дескрипторів ідеологем також присутні розходження та його відсутність у таких концептах як: ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ, які є одними з найхарактерніших як для чоловіків (29%), так і для жінок (21,8%).

Суттєво різняться серед дескрипторів ідеологем концепт-посередник ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (14%), що посідає третю сходинку в кількісній градації концептуальних корелятивів чоловічої образності. Серед експлікаторів цього угруповання корелятивів помітною є роль понять, пов'язаних з релігією та музикою. У авторів-жінок цей концепт-посередник представлений у найменшій кількості в градації дескрипторів ідеологем образності та посідає восьму сходинку. (6,5%). Така вагома різниця у відсотковому відношенні свідчить про макро- та мікросвіти у чоловіків та у жінок. За усталеними поняттями: чоловікам притаманна духовність, а жінкам душевність.

У загальній масі основні стереотипні риси чоловічої та жіночої концептуальної картини світу спостерігаються гендерно марковані тенденції. Разом з тим, наведена ієрархія ідеологем мовної особистості чоловіка-письменника та жінки-письменниці узагальнена та не стосується індивідуальних характеристик конкретних авторів.

SUMMARY

Hluckhaniuk D. V. Author's imagery as a reflection of gender specific vision of the world (based on American prose of the twentieth century)

The research deals with the problem of the growing interest towards revealing the connection of the linguistic personality with the speech that the person expresses, as well as the gender stereotypes and their confirmation in real life.

The research findings evidence that gender is seen not as a stagnant stable data, but as a dynamic variable entity, which depends on many factors. One and the same person can show the gender in different ways, depending on the situation. Gender plays an important role in the conceptual picture of the world.

The research results show the stereotypical features of male and female speech does not necessarily reflect the actual characteristics of the speech representatives of the two sexes. As a result of the research on the specifics of gender stereotypes showed that the stereotype about the talkativeness of women, compared with men, is not always true.

A selection of short stories (40) written by American writers of the early twentieth century, 100 metaphors and comparisons have been selected to refute or confirm gender stereotypes.

To study the gender characteristics in American prose texts at the beginning of the 20th century, the author's imagery of the American male authors of the early twentieth century and the American female authors of the early twentieth century was analyzed.

The comparative study did not reveal any significant differences in the class of the person and its physical characteristics. At the same time, there are some differences in the physical natural world and human activity. The most notable difference in the comparative generalized linguistic pictures of the world of man and woman appeared: sensory-emotional sphere of man, human being and place for a human's life.

Among the descriptors of the ideology, there are differences and their absence in such concepts as: PHYSICAL ARTHEFACTS, which are the most common for both men (29%) and women (21.8%).

Spiritual Artifacts (14%), which takes the third place in the quantitative gradation of the conceptual correlates of man's imagery, differ substantially among the descriptors of the ideologue of the concept-mediator. In the female authors, this concept-mediator is presented in the smallest percentage in the gradation of descriptors by the ideology of imagery and takes the eighth place (6.5%). Such a significant difference in percentage points to macro and micro studies for men and women.

In the general mass, the main stereotypical features of the male and female conceptual picture of the world are gender-marked tendencies. However, the given hierarchy of the ideologue of the linguistic personality of the male writer and female writer is generalized and does not relate to the individual characteristics of particular authors.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алешина Ю. Е. Проблемы усвоения ролей мужчины и женщины / Ю.Е.Алешина, А. С. Волович // Вопросы психологии. – 1989. – № 5. – С. 80-88.
2. Андрійченко Ю. В. Гендерна маркованість одиниць мови // Ю. В. Андрійченко // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики.: К. – 2011. – №20. – с.3-9
3. Апресян Ю.Д. Эмоциональная система. Образ человека по данным языка: попытка системного описания / Ю. Д. Апресян // Вопросы языкознания. – 1995. – № 1. – С. 37-65.
4. Архіпова О. В. Засоби образності як репрезентанти гендерного концепту "чоловік" у сучасному українському художньому дискурсі / О. В. Архіпова // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Філологічні науки. – 2014. – Вип. 3. – С. 6-13.
5. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М.: Изд-во «Советская энциклопедия». – 1969. – 605 с.
6. Балакина Л. В. Проявление гендерного фактора в художественном тексте: автореф. дис. к-та филол. наук : 10.02.01 «Русский язык», 10.02.19 «Теория языка» / Л. В. Балакина – Орел, 2005. – 28 с.
7. Бащук Н. П. Лінгвокультурологічний контекст при вивченні іноземної мови / Н. П. Бащук // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". – 2013. – Вип. 33. – С. 17-19
8. Болдырев Н.Н. Концептуальное пространство когнитивной лингвистики / Н.Н. Болдырев // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2004. – № 1. – С. 18-36.

9. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / А. Вежбицкая – М.: Русские словари, 1996. – 416 с.
10. Воронина О.А. Введение в гендерные исследования / О. А. Воронина // Материалы Первой Российской летней школы по женским и гендерным исследованиям “Валдай – 96”. – М.: МЦГИ, 1997. – 416 с.
11. Генералова А.В. Гендерный аспект в социальных науках и психологии // Общество. Гендер. Культура: Материалы международной научной практической конференции.: Омск. – 2001. – Часть 2. – 169 с.
12. Гетьман З. О. Текст як інформаційна мовленнєва одиниця // З. О. Гетьман, Т. Г. Архипович // Проблеми семантики слова, речення та тексту: Зб. Наук. Статей. – К.: Київ. Держ. Лінгв. Ун-т. – 1999. Вип. 2. – С. 38-41
13. Гингер С. Женский мозг – мужской мозг [Электронный ресурс] / Серж Гингер // Выступление на XI конгрессе Европейской ассоциации психотерапии «Психотерапия – идентичность и противоречия» – Режим доступа до ресурсу: <http://woman.healthua.com/article/12.html>.
14. Глуханюк Д. В. Відображення мовної картини світу автора-чоловіка в авторській образності. / Д. В. Глуханюк // Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури: тези доповідей та повідомлень наукової інтернет-конференції студентів. – Випуск 3 [14 грудня 2017 р.] / Гол.ред. Т.І. Ямчинська. – Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2017. – С. 25-27
15. Глуханюк Д. В. Особливості концептуальної метафори автора-чоловіка початку двадцятого сторіччя на основі коротких оповідань / Д. В. Глуханюк // МОВА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА: інтеграційні тенденції в сучасному світі // Матеріали XV міжнародної студентської інтернет-конференції (Вінниця, 23-24 листопада 2017 року) / гол. ред. Ямчинська Т. І. – Вінниця : ФОП Тарнашинський О.В. – С.35
16. Глуханюк Д. В. Особливості мовного стилю чоловіків і жінок: стереотип та реальність / Д. В. Глуханюк // Професійна підготовка

- майбутніх спеціалістів у загально-європейському мовному контексті: проблеми і перспективи: студентська наукова інтернет-конференція. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер». – 2016. – С.82-84
17. Глуханюк Д. В. Стереотипи гендерних характеристик художнього мовлення / Д. В. Глуханюк // Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури: тези доповідей та повідомлень наукової інтернет-конференції студентів. – Випуск 2 [21 грудня 2016 р.] / Гол.ред. Т.І. Ямчинська. – Вінниця: ТОВ «Нілан - ЛТД», 2016. – С. 18
18. Глуханюк Д. В. Концептуальна метафора у ракурсі відображення картини світу./ Д. В. Глуханюк // Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі. / Гол. ред. Ямчинська Т. І. – 20 квітня 2017 року – Вінниця: ТОВ “Нілан-ЛТД”, 2017. – С. 30-33
19. Глуханюк Д. В. Поняття гендеру та його характеристики / Д. В. Глуханюк // Матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції. / Гол. ред. Ямчинська Т. І. – 26-27 квітня 2017 року – Вінниця: ТОВ “Нілан-ЛТД”, 2017. – С. 159-161.
20. Горошко О. І. Гендерні аспекти інтернет-комунікацій : дис. докт. соц. наук : 22.00.04 / О. І. Горошко – Харків, 2010. – 233 с.
21. Гриценко Е. С. Гендер и категоризация в социокультурной практике / Е. С. Гриценко // Мужчина и женщина в современном обществе: Сб. статей / Под ред. Л. Э. Семеновой. – Н. Новгород: МГЭИ, 2004. – Вып. 1 – С.5 -17
22. Добровольський Д. О., Кирилина А. В. Феминистская ідеологія в гендерних дослідженнях и критерии научности / А. В. Кирилина, Д. О. Добровольський // Гендер как інтрига познания: Сб. статей. – М.: Рудомино. – 2000. – С. 19-35

23. Дудолодова О. В. Гендерные аспекты речевого взаимодействия / О. В. Дудолодова // Функциональная лингвистика. Итоги и перспективы: материалы науч. конф. – Ялта: ТНУ, 2002. – 265 с.
24. Ємірсуйнова Г. І. Лексикон сучасного фемінізму : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.04 / Ємірсуйнова Г. І. – Київ, 2003. – С. 22
25. Каган В. Е. Половая идентичность и развитие личности / В. Е. Каган // Обзорение психиатрии и медицинской психологии им. В. М. Бахтерена, 1991. – (6) №4. – С. 25-33.
26. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов, М.: Наука. – 1987. – 264 с.
27. Керлот Х. Э. Словарь символов. Мифология. Магия. Психоанализ / Хуан Эдуардо Керлот., 1994. – 608 с.
28. Кісь О. Дефініції фемінізму // Соломія Павличко. Гендерні студії: Незалежний культурологічний часопис «І». – Львів: Редакція журналу «І». – 2000. – №17. – С. 14-21
29. Козачишина О. Л. Лінгвістичні прояви гендерних характеристик англomовних художніх текстів (на матеріалі американської прози ХХ сторіччя) : дис. канд. філ. наук : 10.02.04 – герм / Козачишина Оксана Леонідівна – Київ, 2003. – 311 с.
30. Козачишина О.Л. Авторська образність як відображення особливостей концептуальної картини світу жінки-письменниці // Наукові записки ВДПУ ім. М.Коцюбинського. Серія Філологія (мовознавство): зб. наук. праць. – Вінниця: ТОВ «Фірма «Планер»», 2013. – Вип. 17. – С.147-151.
31. Козачишина О.Л. Відображення особливостей мовної картини світу жінки-письменниці в авторській образності (на матеріалі сучасних американських коротких оповідань) // Наукові записки Вінницького держ. пед. ун-ту ім. М.Коцюбинського. – Серія Філологія. – Вінниця: ВДПУ. – 2001. – Вип. 3. – С. 233-237.

32. Козачишина О.Л. Гендерний чинник у мові та мовленні // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського. – Серія Філологія. – Вип. 9. – Вінниця: ТОВ «Ландо ЛТД», 2007. – С. 209-213
33. Козачишина О.Л. Гендерний чинник у художньому тексті // Вісник Черкаського університету. – Серія Філологічні науки. – Вип. 68. – Черкаси: Черкаський національний університет, 2005. – С. 3-13.
34. Колесник Д.М. Концептуальное пространство авторской метафоры в творчестве А. Мердок / Д. М. Колесник: Дис. канд. филол. наук: 10.02.04.-Черкасы, 1996. – 260 с.
35. Коломинский Я. Л., Мелтсас М. Х. Ролевая дифференциация пола у дошкольников / М. Х. Мелтсас, Я. Л. Коломинский // Вопросы психологии. – 1985. – №3. – С. 165-171
36. Кон. И. С. Мужское тело в истории культуры / И. С. Кон.. – Москва: Слово, 2003. – 430 с.
37. Коновалов С.А. История гендерного неравенства / С. А. Коновалов, М. Т. Топаева: Учебно-методический комплект по курсу “Введение в теорию гендера”. – Вып. III. – Алмати: Акылкітабы, 1999. – С. 44
38. Крючкова Т. Б. Некоторые экспериментальные исследования особенностей использования русского языка мужчинами и женщинами / Т. Б. Крючкова // Проблемы психолингвистики, 1975. – М. – С. 186-192
39. Кубрякова Е.С., Шахнарович А.М., Сахарный Л.В. Человеческий фактор в языке и речи / Л.В. Сахарный, А.М. Шахнарович, Е.С. Кубрякова // Язык и порождение речи, 1991. – М.: Наука., – 260с.
40. Лабов В. Исследование языка в его социальном контексте / Пер. с англ. // Новое в лингвистике. – М.: Прогресс. – 1975. – Вып. 7: Социоллингвистика. – С. 96-182.
41. Лорбер Дж. Пол как социальная категория / Дж. Лорбер // THESIS. Женщина, мужчина, семья, 1994. – М. – № 6. – С. 127-136.

- 42.МакКормак Э. Когнитивная теория метафоры / Э. МакКормак // Теория метафоры.– М.: Прогресс, 1990.– С. 358-386.
- 43.Мартинюк А. П. Конструювання гендеру в англomовному дискурсі / А.П. Мартинюк. – Харків: Константа, 2004. – 292 с.
- 44.Маслова Ю. П. Концептосфера гендерного дискурсу ЗМІ / Ю.П. Маслова // Нова інформаційна ситуація та тенденції альтернативного розвитку ЗМК в Україні. – Острог : Вид-во НаУ “Острозька академія”, 2012.– С. 57–69.
- 45.Мельник Ю. П. Об’єктивація гендерних стереотипів у сучасній лінгвістичній науці // Ю. П. Мельник. Вісник Житомирського державного університету. – 2009 р. – №45. – С. 110 – 114.
- 46.Наумов В.В. Лингвистическая идентификация личности / В. В. Наумов. – М.: Ком Книга, 2007. – С. 81.
- 47.Опарина Е.О. Концептуальная метафора / Е. О. Опарина// Метафора в языке и тексте.– М.: Наука, 1988.– С. 65-77.
- 48.Рубин Г. Обмен женщинами: заметки о «политической экономии» пола/ Г. Рубин // Хрестоматия феминистских текстов. Переводы / под ред. Е.Здравомысловой, А. Темконой. - СПб., 2000. – С. 89-139.
- 49.Сафін О. Д. Гендерні розбіжності у прояві брехливості: кореляційний аналіз та його результати / О. Д. Сафін, О. Л. Колісник // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки. - 2011. - Вип. 26. - С. 99-102.
- 50.Серебренников Б. А. Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира / Б. А. Серебренников. – М.: Наука, 1988. – 242 с.
- 51.Сукаленко Т. М. "Гендер" як соціолінгвістичне поняття / Т. М. Сукаленко // Лінгвістичні дослідження. – 2013. - Вип. 36. - С. 248-254.

52. Телия В.Н. Метафора как модель смыслопроизводства и её экспрессивно-оценочная функция / В. Н. Телия // Метафора в языке и тексте.– М.: Наука, 1988.– С. 26-51.
53. Тресиддер Д. Словарь символов [Электронный ресурс] / Джек Тресиддер. – 1999. – Режим доступа до ресурсу: https://www.booksite.ru/localtxt/tre/sid/der/tresidder_d/slovar_sim/index.htm.
54. Фесенко Г. Гендерночутливі локації в урбанізованому просторі. / Г. Фесенко // «Я. Гендер і локація». – 2015. – №38. – С. 4-6
55. Формування гендерного паритету в контексті сучасних соціально-економічних перетворень: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 5-7 груд. 2002 р.: Наук. вид. / Упоряд. А. Толстокорова. – К. : Держ. ін-т пробл. сім'ї та молоді: Укр. ін-т. соціал. дослідж., 2002. – 222 с.
56. Хайдер К., Шоре Э. Пол. Гендер. Культура. / К. Хайдер, Э. Шоре – М. : РГГУ, 1999. – С. 23-54.
57. Хоф, Р. Возникновение и развитие гендерных исследований / Р. Хоф // Хрестоматия к курсу "Основы гендерных исследований" – М.: Моск. центр гендерных исслед., 2001. – С.64-72.
58. Ченки А. Современные когнитивные подходы к семантике: сходства и различия в теориях и целях / А. Ченки // Вопросы языкознания. – 1996.– № 2.–С. 68-78.
59. Шумада Н. С. Народ скаже — як зав'яже: Українські народні прислів'я, приказки, загадки, скоромовки." / Н. С. Шумада. – Київ: Веселка, 1985. – 229 с.
60. Юсупова М. В. Социально-филосовские исследования основания конструирования гендерной идентичности : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.11. "социальная философия" / Юсупова Марина Валериевна – Чебоксары, 2011. – 156 с.

61. Bernstein C. G. Language and gender // *The Text Beyond. Essays in Literary Linguistics* / Ed. by C. G. Bernstein. – Tuscaloosa; L.: Univ. of Alabama Press. – 1994. – P. 177-178
62. Cameron D. Theoretical Debates in Feminist Linguistics // *Gender and Discourse* / R. Wodak. – SAGE Publications, 1997. – P. 21-36
63. Coates J. *Women, Men and Language: A Sociolinguistic Account of Sex Differences in Languages*. – L.; N. Y.: Longman, 1986. – 178 p.
64. Doyle M. Introduction to the A-Z of non-sexist language // *The Feminist Critique of Language: A Reader* / Ed. by E. Showalter. – N. Y.: Pantheon Books. – 1985. – P. 271-291
65. Ehrlich S, King R, Gender-based language reform and the social construction of meaning // *The Feminist Critique of Language: A Reader* / Ed. by D. Cameron. – L.; N. Y.: Routledge. – 1998. – P. 164-179
66. Freeman M. Poetry and the Scope of Metaphor: Toward a Cognitive Theory of Literature / M. Freeman // *Metaphor and Metonymy at the Crossroads : A Cognitive Perspective* / [ed. by A. Barcelona]. – Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 2000. – P. 253–281.
67. Hiatt M. P. The sexology of style // *Language and Style*. – 1976. – Vol. IX, №2. – P. 98-107
68. James D., Drakich J. Understanding gender: Differences in amount of talk: A critical review of research // *Gender and Conversational Interaction* / Ed. by D. Tannen. – N. Y.; Oxford: Oxford Univ. Press. – 1993. – P. 281-312
69. Jespersen O. *Language. Its Nature, Development and Origin*. – N. Y.: WW Norton and Company, Inc., 1964. – 448 p.
70. Lacoff G. *Metaphors We Live by* / G. Lacoff, M. Johnson: Chicago Univ. Press, 1980. – 242 p.
71. Lacoff G. The contemporary theory of metaphor / G. Lacoff // *Metaphor and Thought*. – Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1993.– P. 202-251.

72. MacKay D. G. Descriptive grammar and the pronoun problem // *Language, Gender and Society* / Ed. by B. Thorne, Ch. Kramarae, N. Henley. – Cambridge: Newbury House Publishers. – 1983. – P. 38-54
73. McConnel-Ginet S. Intonation in a man's world // *Language, Gender and Society* / Ed. by B. Thorne, Ch. Kramarae, N. Henley. – Cambridge: Newbury House Publishers. – 1983. – P. 69-89
74. Morris P. *Literature and Feminism*. – Oxford: Blackwell Publishers, 1993. – 217 p.
75. Scollon R., Scollon S. W. *Intercultural Communication. A Discourse Approach*. – Oxford; Cambridge: Blackwell, 1995. – 271 p.
76. Shen Y. Metaphorical shifts in discourse / Y. Shen: Proc. Second International Conf. of the IALS.– Freiburg(Germany), 1997.– P. 112-113.
77. Stump J. B. *What's the difference? How Men and Women Compare*. – N. Y.: William Morrow and Co Inc., 1987. – 274 p.
78. Taylor A. Language and the construction of gender: Clarifying ideas about gender // *Studies in the Linguistic Sciences*. – 1995. – Vol. 25, №2. – P. 11-27
79. Wendy M. Beyond the he/man approach: The case for non-sexist language // *Language, Gender and Society* / Ed. by B. Thorne, Ch. Kramarae, N. Henley. – Cambridge: Newbury House Publishers. – 1983. – P. 25-38
80. Woods E. G. Grammar and gender // *Exploring Gender. Questions and Implications for English Language Education* / Ed. by J. Sunderland. – L.: Macmillan Press. – 1994. – P. 21-25

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. BnSV: Benét S.V. The Devil and Daniel Webster: – Dramatists Play Service Inc, 1943. – 38 p.
2. BVS: Benet Vincent Stephen. By the waters of Babylon.: Creative Education, 1990. – p. 32
3. CR: Connell R. The Most Dangerous Game: – Filiquarian Publishing, LLC., 2006. – 26 p.
4. CShSoEH: The complete short stories of Ernest Hemingway: Scribner, 1987. – 535 p.
  - Big Two-Hearted River p. 175
  - Cross country snow p. 160
  - The end of something, p. 268
  - The gift of the magi, p. 94
  - The three day blow, p. 239
5. CSoPLD: The complete stories of Paul Laurence Dunbar: Filiquarian Publishing, 2006
6. FtFS: F. Fitzgerald Scott Bernice Bobs Her Hair and Other Stories: – Dover Publications, 2009. – 176 p.
7. FtFS: Fitzgerald F.S. Tales of the Jazz Age: – Boomer Books, 2007. – 319 p.: https://www.goodreads.com/book/show/1223795.May_Day
8. GSN: Great Short Novels of Henry James: – Skyhorse Publishing, 2014. – 848 p.
9. JCaOT 1903-1910: The Jolly Corner and Other Tales, 1903-1910 (The Cambridge Edition of the Complete Fiction of Henry James): – Cambridge University Press, 2017. – 688 p.
10. RoRCh: The Ransom of Red Chief & Other Stories by O. Henry: – Gramercy; First Edition edition, 1996. – 209 p.

11. SE: Stanley Ellin *The Speciality of the House*: Orion, 2012. – 215 p.
12. TJ: James Thurber. *Writings & Drawings (including The Secret Life of Walter Mitty)*: Library of America, 1996. – P. 315
13. TJ: Thurber J. *Doc Marlowe*: – *The New Yorker*, 1935. – P. 19.
14. UJ: Updike J. *Rabbit, Run*: – New York : Random House Trade Paperbacks, 2012. – 325 p.
15. UJ: Updike J. *The Doctor's Wife*: – *The New Yorker*, 1935. – P. 35.
16. UJ: Updike J.: *A&P* – *The New Yorker*, 1961. – P. 22
17. WYOSCL: *The wife of his Youth and Other Stories of the Color Line*. Charles W. Chesnutt: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2017. – 198 p.

Кількісні показники референтів авторської образності (ідеологем мовної особистості) і в коротких оповіданнях американських авторів-чоловіків початку двадцятого сторіччя

Таблиця 0

Загальна репрезентація концептуальних класів

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	ЛЮДИНА ТА ЇЇ ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	<i>"Horace," said Marcia one evening when she met him as usual at eleven, "you looked like <u>a ghost</u> standing there against the street lights. You losing weight?"</i>	60	60%
2.	ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ	<i>The phrase struck at him from behind--it was <u>an accusation</u> that of all accusations he had never merited.</i>	12	12%
3.	ФІЗИЧНИЙ ПРИРОДНИЙ СВІТ	<i>The sea was as flat as a <u>plate-glass window</u>.</i>	13	13%
4.	МІСЦЕ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ	<i>Its four bare walls seemed to close in upon you like <u>the sides of a coffin</u>.</i>	9	9%
5.	ПСИХІКА ЛЮДИНИ	<i>They were only happy when the dialogue was going on, and its seriousness bathed them like <u>the amber glow of an open fire</u>.</i>	6	6%
	Всього		100	100%

Таблиця 1

Референти авторської образності концептуального класу
ЛЮДИНА ТА ЇЇ ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	ЛЮДИНА В ЦІЛОМУ	<i>Once, coming around a bend, he shied abruptly, like a <u>startled horse</u>, curved away from the place where he had been walking, and retreated several paces back along the trail.</i>	28	28%
2.	ТІЛО ТА ЙОГО ЧАСТИНИ	<i>His white hair streaming, coming in on <u>the tail of a dog</u>.</i>	19	19%
3.	ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ	<i>A sidelong glance at Elizabeth which had <u>volumes</u> written in it (SE, p.137).</i>	13	13%
	Всього		60	60%

Таблиця 1.1

Референти авторської образності концептуального підкласу

ЛЮДИНА В ЦІЛОМУ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1	ЧОЛОВІК, ХЛОПЕЦЬ	<i>That boy put up a fight like a <u>welter-weight cinnamon bear</u>; but, at last, we got him down in the bottom of the buggy and drove away.</i>	16	16%
2	ЖІНКА, ДІВЧИНА	<i>She looked bloated, like a <u>body</u> long submerged in motionless water, and of that pallid hue.</i>	7	7%
3	ЛЮДИ	<i>They were ugly, ill-</i>	4	4%

		<i>nourished, devoid of all except the very lowest form of intelligence, and without even that animal exuberance that in itself brings color into life; they were lately vermin-ridden, cold, and hungry in a dirty town of a strange land; they were poor, friendless; tossed as driftwood from their births, they would be tossed as <u>driftwood</u> to their deaths.</i>		
4	МАЛЕНЬКА ДИТИНА	<i>When the kid found out we were going to leave him at home he started up a howl like <u>a calliope</u></i>	1	1%
	Всього		28	28%

Таблиця 1.2

Референти авторської образності концептуального підкласу

ТІЛО ТА ЙОГО ЧАСТИНИ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	ГОЛОВА ТА ЇЇ ЧАСТИНИ		8	8%
1)	ОБЛИЧЧЯ			
	- очі, вії, повіки	<i>Her eyes, lost in the fatty ridges of her face, looked like <u>two small pieces of coal</u> pressed into a lump of dough as they moved from one face to another while the visitors stated their errand.</i>	4	4%
	- інші частини обличчя	<i>A man with a mouth like <u>a mastiff</u>, a brow like <u>a</u></i>	1	1%

		<i>mountain, and eyes like burning anthracite—that was Dan'l Webster in his prime (BnSV, p. 29).</i>		
2)	ВОЛОССЯ	<i>Under the lingering spell of his dream, her golden hair, which fell in ripping curls, seemed like <u>a halo of purity</u> and innocence and peace, irradiating the atmosphere around her.</i>	3	3%
2.	РУКИ	<i>But it is just two lovers, holding hands and in a hurry to reach their car, their locked hands like <u>a starfish</u> leaping through the dark (UJ, p. 254).</i>	4	4%
3.	ТІЛО В ЦІЛОМУ	<i>Eve rose, casting down, for Ralph to see, a startled and indignant look at the doctor's wife body, as if it were <u>an offensive piece of rubbish</u> washed up on the pure sands of her mind (UJ, p.35).</i>	2	2%
4.	СЕРЦЕ	<i>His heart turned over like <u>the fly-wheel</u> of the boat, and, for the second time, her casual whim gave a new direction to his life.</i>	2	2%
5.	НОГИ	<i>Though he limped painfully with one foot, the other hit the ground impatiently, like the good <u>horse</u> in a poorly matched team.</i>	2	2%
6.	ШИЯ, ГРУДНА КЛІТИНА, СПИНА	<i>This clean bare plane of the top of her chest down from the shoulder bones like a dented <u>sheet of metal</u> tilted in the light (UJ, p.22)</i>	1	1%
	Всього		19	19%

Таблиця 1.3

Референти авторської образності концептуального підкласу

ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	ГОЛОС	<i>And when he talked of those enslaved, and the sorrows of slavery, his voice got like a <u>big bell</u> (BnSV, p. 29).</i>	5	5%
2.	СМІХ	<i>“Well, for God’s sake, look who’s here!” bawled Mrs. Barrows, and her braying laugh rang out like <u>the report of a shotgun</u>.</i>	3	3%
3.	ПОГЛЯД	<i>“Bill gets down on his all fours, and a look comes in his eye like <u>a rabbit’s</u> when you catch it in a trap.”</i>	2	2%
4.	ПОЦІЛУНОК	<i>They aroused in him not hunger demanding renewal but surfeit that would demand more surfeit ... kisses that were like <u>charity</u>, creating want by holding back nothing at all.</i>	1	1%
5.	ВИРАЗ ОБЛИЧЧЯ	<i>This face, one grey afternoon when the leaves were thick in the alleys, looked into Marcher's own, at the cemetery, with an expression like <u>the cut of a blade</u>.</i>	1	1%
	Всього		13	13%

Таблиця 2

Референти авторської образності концептуального класу
ФІЗИЧНИЙ ПРИРОДНИЙ СВІТ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	НЕЖИВА ПРИРОДА	<i>The sea was as flat as a <u>plate-glass window</u>.</i>	8	8%
2.	ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ	<i>Ice was <u>a ghost</u>, and this mansion of it was surely peopled by those shades of the eighties, with pale faces and blurred snow-filled hair</i>	3	3%
3.	ЖИВА ПРИРОДА	<i>“...and it ain't human for anybody to give up two thousand dollars for <u>that forty-pound chunk of freckled wildcat</u>.”</i>	2	2%
	Всього		13	13%

Таблиця 2.1

Референти авторської образності концептуального підкласу
НЕЖИВА ПРИРОДА

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	ГІРСЬКА ПОРОДА, ДЕРЕВИНА	<i>When I got to the cave I found Bill backed up against the side of it, breathing hard, and the boy threatening to smash him with a rock half as big as <u>a coconut</u>.</i>	3	3%

2.	ВОГОНЬ, ДИМ	<i>The smoke banked like <u>fog</u>, and the opening of a door filled the room with blown swirls of ectoplasm.</i>	2	2%
3.	ПОВІТРЯ	<i>The air was thick with the war feeling, like the <u>electricity of a storm</u> which had not yet burst.</i>	1	1%
4.	ВОДА ТА ВОДОЙМИ	<i>The sea was as flat as a <u>plate-glass window</u>.</i>	1	1%
5.	ІНШЕ	<i>There came rumors of war , and <u>the wings</u> of the <u>glad-hued year</u> dropped sadly.</i>	1	1%
	Всього		8	8%

Таблиця 2.2

Референти авторської образності концептуального підкласу
ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	ДОБА ТА ЇЇ ЧАСТИНИ	<i>Moonless Caribbean night is like <u>black velvet</u></i>	2	2%
2.	ПРИРОДНІ ЯВИЩА	<i>Ice was <u>a ghost</u>, and this mansion of it was surely peopled by those shades of the eighties, with pale faces and blurred snow-filled hair</i>	1	1%
	Всього		3	3%

Таблиця 2.3

Референти авторської образності концептуального підкласу
ЖИВА ПРИРОДА

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної
-------	---------------------	---------	----------------------	-----------------

				КІЛЬКОСТІ
1.	ТВАРИНИ	<i>Snakes open a paper bag as gently as peeling a peach (UJ, p.22).</i>	2	2%
	Всього		2	2%

Таблиця 3

Референти авторської образності концептуального класу
ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	СОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ	<i>The phrase struck at him from behind--it was <u>an accusation</u> that of all accusations he had never merited.</i>	5	5%
2.	ДОМАШНЄ ГОСПОДАРСТВО ТА ПОВСЯКДЕННИЙ ПОБУТ	<i>The of the Midnight Carnival seemed smaller by daylight and not meaning at all, but flimsy and fragile as dead leaves (BSP, p. 233).</i>	5	5%
3.	ПРОФЕСІЙНА ТА ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ	<i>The opening game is like the <u>prayers of virginity</u> (TJ, p. 19).</i>	2	2%
	Всього		12	12%

Таблиця 3.1

Референти авторської образності концептуального підкласу
СОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	МОВЛЕННЄВІ КОНТАКТИ	<i>The words wrung her heart like <u>hands</u>, and Anson,</i>	5	5%

		<i>feeling her tremble, knew that emotion was enough.</i>		
	Всього		5	%

Таблиця 3.2

Референти авторської образності концептуального підкласу
ДОМАШНЄ ГОСПОДАРСТВО ТА ПОВСЯКДЕННИЙ ПОБУТ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	АЛКОГОЛЬ	<i>The liquor seemed to have hardened on him like a <u>crust</u>.</i>	2	2%
2.	ОБ'ЄКТИ ПОВСЯКДЕННОГО ПОБУТУ	<i>Their <u>lights</u> played all over the living room and crisscrossed nervously (TJ, p. 315).</i>	2	2%
3.	МАШИНИ	<i>The nine black <u>wagons</u> of the Midnight Carnival seemed smaller by daylight and not meaning at all, but flimsy and fragile as <u>dead leaves</u> (BSP, p. 233).</i>	1	1%
	Всього		5	5%

Таблиця 3.3

Референти авторської образності концептуального підкласу
ПРОФЕСІЙНА ТА ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	КУЛЬТУРНО-ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ, РОЗВАГИ	<i>The opening game is like the <u>prayers of virginity</u> (TJ, p.19).</i>	1	1%
2.	ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ	<i>A couple <u>customers</u> that had been heading for my</i>	1	1%

		<i>slot begin to knock against each other, like <u>scared pigs in a chute</u> (UJ, p.22).</i>		
	Всього		2	2%

Таблиця 4

Референти авторської образності концептуального класу

МІСЦЕ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	АРХІТЕКТУРНІ СПОРУДИ	<i>The front window was shuttered, and the sagging roof sloped down to it, like <u>the hat of a drunken man over a bruised eye.</u></i>	6	6%
2.	ОДИНИЦІ ПРОСТОРУ	<i>The island was low; when they came in on the airplan, it a <u>two-dimensional twin, or sketch, of St. Martin,</u> which thrust from the sea like a set of Vermont mountaintops.</i>	3	3%
	Всього		9	9%

Таблиця 4.1

Референти авторської образності концептуального підкласу

АРХІТЕКТУРНІ СПОРУДИ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	БУДИНОК ТА ЙОГО ЧАСТИНИ	<i>Its four bare walls seemed to close in upon you like <u>the sides of a coffin.</u></i>	5	5%
2.	ІНШІ СПОРУДИ	<i>The whole store was like <u>a</u></i>	1	1%

		<i>pinball machine and I didn't know which tunnel they'd come out of (UJ, p.22).</i>		
	Всього		6	6%

Таблиця 4.2

Референти авторської образності концептуального підкласу

ОДИНИЦІ ПРОСТОРУ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	МІСТО	<i>There was a town down there, as flat as <u>a flannel-cake</u>, and called Summit, of course.</i>	1	1%
2.	АДРЕСА	<i>His address sounded more like <u>an appeal for mercy</u> than a demand for justice</i>	1	1%
3.	ОСТРІВ	<i>The island was low; when they came in on the airplan, it a <u>two-dimensional twin</u>, or sketch, of St. Martin, which thrust from the sea like a set of Vermont mountaintops.</i>	1	1%
	Всього		3	3%

Таблиця 5

Референти авторської образності концептуального класу

ПСИХІКА ЛЮДИНИ

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СФЕРА	<i>He had asked her that in the past often enough; they had, with the odd irregular</i>	4	4%

		<i>rhythm of their intensities and avoidances, exchanged ideas about it and then had seen the ideas washed away by cool intervals, washed like <u>figures traced in sea-sand.</u></i>		
2.	ЧУТТЄВО-ЕМОЦІЙНА СФЕРА	<i>They were only happy when the dialogue was going on, and its seriousness bathed them like <u>the amber glow of an open fire.</u></i>	2	2%
	Всього		6	6%

Таблиця 5.1

Референти авторської образності концептуального підкласу
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СФЕРА

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	ДУМКИ, ІДЕЇ, УЯВА	<i>The Avenue still had pretensions, as Miss Staverton said, to decency; the old people had mostly gone, the old names were unknown, and here and there an old association seemed to stray, all vaguely, <u>like some very aged person</u>, out too late, whom you might meet and feel the impulse to watch or follow, in kindness, for safe restoration to shelter.</i>	3	3%
2.	ПАМ'ЯТЬ, ДОСВІД	<i><u>Backpack</u> was too heavy. It was much too heavy. (It symbolize character's injuries from war. Backpack is like his life experience)</i>	1	1%
	Всього		4	4%

Таблиця 5.2

Референти авторської образності концептуального підкласу

ЧУТТЄВО-ЕМОЦІЙНА СФЕРА

№ п/п	Концептуальні класи	Приклад	Кількість референтів	% від загальної кількості
1.	ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	<i>They were only happy when the dialogue was going on, and its seriousness bathed them like <u>the amber glow of an open fire</u>.</i>	2	2%
	Всього		2	2%

Кореляти авторської образності (дескриптори ідеологем) в оповіданнях американських письменників початку двадцятого сторіччя

Царина мети: ЛЮДИНА В ЦІЛОМУ (28 прикл.)

ЧОЛОВІК, ХЛОПЕЦЬ (16 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ІСТОТА (11 пр.): *The Cossack was the cat; he was the mouse.*

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (2 пр.): *He rushed past her like a football tackle, bumping her.*

РЕЧОВИНА (1 пр.): *His father peeled him away gradually, like a porous plaster.*

ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (1 пр.): *"Tell you the truth, Bill," says I, "this little he ewe lamb has somewhat got on my nerves, too"*( )

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *The delight of High-Low-Jack was too absorbing for that, and they suspected nothing of Parker's presence until he slipped around to the door, pushed it open and confronted them like an accusing angel.*

ЖІНКА, ДІВЧИНА (7 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ІСТОТА (3 пр.): *He saw the girls emerge one by one from the dressing-room, stretching and pluming themselves like bright birds, smiling over their powdered shoulders at the chaperones, casting a quick glance around to take in the room and, simultaneously, the room's reaction to their entrance – and then, again like birds, alighting and nestling in the sober arms of their waiting escorts.*

ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (1 пр.): *Cora was like a tree – once rooted, she stood, in spite of storms and strife, wind, and rocks, in the earth.*

ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (1 пр.): *She looked bloated, like a body long*

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *She looked like a bit of the old plantation life, summoned up from the past by the wave of a magician's wand, as the poet's fancy had called into being the gracious shapes of which Mr. Ryder had just been reading.*

КОНТЕЙНЕР (1 пр.): *At night **my room** is like the shaft of a coal mine, and it makes **Billy Jackson** look like the big diamond pin that Night fastens her kimono with.*

ЛЮДИ (4 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *They were ugly, ill-nourished, devoid of all except the very lowest form of intelligence, and without even that animal exuberance that in itself brings color into life; they were lately vermin-ridden, cold, and hungry in a dirty town of a strange land; they were poor, friendless; tossed as driftwood from their births, **they** would be tossed as driftwood to their deaths.*

ІСТОТА (1 пр.) : *"Nonsense," laughed Rainsford. "This hot weather is making you soft, Whitney. Be a realist. The world is made up of two classes--the hunters and the huntees. Luckily, **you and I** are hunters. Do you think we've passed that island yet?"*

ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (1 пр.): *There were too many people, **all white people**, moving like white shadows in the snow, a world of white people.*

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *And then one afternoon in her second week **she and Harry** hovered on the edge of a dangerously steep quarrel.*

МАЛЕНЬКА ДИТИНА (1 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *When **the kid** found out we were going to leave him at home he started up a howl like a calliope.*

Царина мети: ТІЛО ТА ЙОГО ЧАСТИНИ (19 прикл.)

ГОЛОВА ТА ЇЇ ЧАСТИНИ (8 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (2 пр.): *His tie was an alarming conspiracy of purple and pink marvellously scrolled, and over it were **two blue eyes** faded like a piece of very good old cloth long exposed to the sun.*

РЕЧОВИНА (2 пр.): *He stood there for a moment, his **black eyes** burning like anthracite.*

ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (2 пр.): *His white **hair** streaming, coming in on the tail of a dog.*

ІСТОТА (1пр.) : *A man with **a mouth** like a mastiff, **a brow** like a mountain, and **eyes** like burning anthracite—that was Dan'l Webster in his prime (BnSV, p. 29).*

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *Under the lingering spell of his dream, her **golden hair**, which fell in ripping curls, seemed like a halo of purity and innocence and peace, irradiating the atmosphere around her.*

РУКИ (4 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (2 пр.): *It was especially irritating to his master, because he was a fine-appearing fellow, with **arms** like steel bars, and the strength of a giant.*

ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (1 пр.): *He stretched out this **arm**, with the sleeve rolled to the shoulder, and curved it upward till the muscles stood out like great knots of oak.*

ІСТОТА (1 пр.) : *But it is just two lovers, holding hands and in a hurry to reach their car, their **locked hands** a starfish leaping through the dark (UJ, p. 254).*

ТІЛО В ЦІЛОМУ (2 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (2 пр.): *Eve rose, casting down, for Ralph to see, a startled and indignant look at the **doctor's wife body**, as if it were an offensive piece of rubbish washed up on the pure sands of her mind (UJ, p. 35).*

СЕРЦЕ (2 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): ***He** rushed past her like a football tackle, bumping her.*

ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (1 пр.): *We won't burden your **heart**, Dudley, with our tears, but we will weight you down with our love and prayers*

НОГИ (2 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ІСТОТА (2 пр.) : *Though he limped painfully with one **foot**, **the other** hit the ground impatiently, like the good horse in a poorly matched team.*

ШИЯ, ГРУДНА КЛІТИНА, СПИНА (1 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

РЕЧОВИНА (1 пр.): *This clean bare plane of the top of her **chest** down from the shoulder bones like a dented sheet of metal tilted in the light (UJ, p.22).*

Царина мети: ФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ (13 прикл.)

ГОЛОС (5 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (3 пр.): *And he wasn't pleading for any one person anymore, though his **voice** rang like an organ (BnSV, p. 29).*

ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (1 пр.): *And to one, his **voice** was like the forest and its secrecy, and to another like the sea and the storms of the sea (BnSV, p. 29).*

ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ (1 пр.): *The Commander's **voice** was like thin ice breaking* (CShSoEH, p. 175)

СМІХ (3 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *"Well, for God's sake, look who's here!" bawled Mrs. Barrows, and her braying **laugh** rang out like the report of a shotgun.*

ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ (1 пр.): *Then he turned to Jabez Stone and **a smile** broke over his face like the sunrise over Monadnock* (BnSV, p. 29).

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *"They're too lovely for anything," said Miss Leeson, **smiling** in exactly the way the angels do.*

ПОГЛЯД (2 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *A **sidelong** at Elizabeth which had volumes written in it* (SE, p.137).

ІСТОТА (1пр.) : *Bill gets down on his all fours, and **a look** comes in his eye like a rabbit's when you catch it in a trap.*

ПОЦІЛУНОК (1 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *They aroused in him not hunger demanding renewal but surfeit that would demand more surfeit ... **kisses** that were like charity, creating want by holding back nothing at all.*

ВИРАЗ ОБЛИЧЧЯ (1прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (2 пр.): *This face, one grey afternoon when the leaves were thick in the alleys, looked into Marcher's own, at the cemetery, with **an expression** like the cut of a blade.*

Царина мети: НЕЖИВА ПРИРОДА (8 прикл.)

ГІРСЬКА ПОРОДА, ДЕРЕВИНА (3 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (2 пр.): *When I got to the cave I found Bill backed up against the side of it, breathing hard, and the boy threatening to smash him with **a rock** half as big as a coconut.*

ІСТОТА (1 пр.) : *In back was the garage, the chicken coop and **the second-growth timber** like a hedge against the woods behind (CShSoEH, p. 239).*

ВОГОНЬ, ДИМ (2 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ (1 пр.): ***The smoke** banked like fog, and the opening of a door filled the room with blown swirls of ectoplasm.*

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *There was **the fire**, snapping and crackling and promising life with every dancing flame.*

ПОВІТРЯ (1прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ (1 пр.): ***The air** was thick with the war feeling, like the electricity of a storm which had not yet burst.*

ВОДА ТА ВОДОЙМИ (1прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): ***The sea** was as flat as a plate-glass window.*

ІНШЕ (1 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *There came rumors of war , and **the wings** of the glad-hued year dropped sadly.*

Царина мети: ФЕНОМЕНИ ПРИРОДИ (3 прикл.)*ДОБА ТА ЇЇ ЧАСТИНИ* (2 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

РЕЧОВИНА (1 пр.): *Moonless Caribbean **night** is like black velvet*

ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (1 пр.): *Oh, and the next **two hours** tripped by on rosy wings. - the hours could fly on rosy wings but would trip by on nimble feet* (RoRCh, p. 94).

ПРИРОДНІ ЯВИЩА (1 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ІСТОТА (1 пр.) : ***Ice** was a ghost, and this mansion of it was surely peopled by those shades of the eighties, with pale faces and blurred snow-filled hair*

Царина мети: ЖИВА ПРИРОДА (2 прикл.)*ТВАРИНИ* (2 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): . “...and it ain't human for anybody to give up two thousand dollars for that forty-pound chunk of freckled wildcat.”

ІСТОТА (1 пр.) : “Perhaps,” says I to myself, “it has not yet been discovered that **the wolves** have borne away the tender lambkin from the fold.”

Царина мети: СОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ (5 прикл.)*МОВЛЕННЄВІ КОНТАКТИ* (5 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *Then she caught her own name, and without any definite intention of eavesdropping lingered--and the thread of **the conversation** going on inside pierced her consciousness sharply as if it had been drawn through with a needle.*

ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (1 пр.): *The effect of **this news** on mammy was like that of the April sun on an icide.*

РЕЧОВИНА (1 пр.): ***The woman's words** fell upon her ear like water on a thirsty soil.*

ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (1 пр.): ***The words** wrung her heart like hands, and Anson, feeling her tremble, knew that emotion was enough.*

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): ***The phrase** struck at him from behind--it was an accusation that of all accusations he had never merited.*

Царина мети: **ДОМАШНЄ ГОСПОДАРСТВО ТА ПОВСЯКДЕННИЙ**

ПОБУТ (5 прикл.)

АЛКОГОЛЬ (2 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

РЕЧОВИНА (1 пр.): ***The liquor** seemed to have hardened on him like a crust.*

ІСТОТА (1 пр.) : ***The liquor** had all died out of him and left him alone*
(CShSoEH, p. 239).

ОБ'ЄКТИ ПОВСЯКДЕННОГО ПОБУТУ (2 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (2 пр.): *Their **lights** played all over the living room and crisscrossed nervously (TJ, p. 315).*

МАШИНИ (1 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ОБ'ЄКТИ ПРИРОДИ (1 пр.): *The nine black **wagons** of the Midnight Carnival seemed smaller by daylight and not meaning at all, but flimsy and fragile as dead leaves (BSP, p. 233).*

Царина мети: ПРОФЕСІЙНА ТА ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ (2 прикл.)

КУЛЬТУРНО-ДУХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ, РОЗВАГИ (1 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *The opening game is like the prayers of virginity (TJ, p.19).*

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ (1 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ІСТОТА (1 пр.) : *A couple **customers** that had been heading for my slot begin to knock against each other, like scared pigs in a chute (UJ, p.22).*

Царина мети: АРХІТЕКТУРНІ СПОРУДИ (6 прикл.)

БУДИНОК ТА ЙОГО ЧАСТИНИ (5 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

КОНТЕЙНЕР (2 пр.): *Its four **bare walls** seemed to close in upon you like the sides of a coffin.*

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *The **front window** was shuttered, and the sagging roof sloped down to it, like the hat of a drunken man over a bruised eye.*

ІСТОТА (1 пр.) : *He spoke of the value of all he read into it, into the mere sight of the walls, mere shapes of the rooms, mere sound of the floors, mere feel, in his hand, of the old silver-plated knobs of the **several mahogany doors**, which suggested the pressure of the palms of the dead the seventy years of the past in fine that these things represented, the annals of nearly three generations, counting his*

grandfather's, the one that had ended there, and the impalpable ashes of his long-extinct youth, afloat in the very air like microscopic motes.

ВЛАСТИВОСТІ ІСТОТИ (1 пр.): *They went out through the revolving doors that made a faintly derisive whistling sound when you pushed them.*

ІНШІ СПОРУДИ (1 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *The whole store was like a pinball machine and I didn't know which tunnel they'd come out of (UJ, p.22).*

Царина мети: ОДИНИЦІ ПРОСТОРУ (3 прикл.)

МІСТО (1 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *There was **a town** down there, as flat as a flannel-cake, and called Summit, of course.*

АДРЕСА (1 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *His **address** sounded more like an appeal for mercy than a demand for justice*

ОСТРІВ (1 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ІСТОТА (1 пр.): *The **island** was low; when they came in on the airplan, it a two-dimensional twin, or sketch, of St. Martin, which thrust from the sea like a set of Vermont mountaintops.*

Царина мети: ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СФЕРА (4 прикл.)

ДУМКИ, ІДЕЇ, УЯВА (3 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *He had asked her that in the past often enough; they had, with the odd irregular rhythm of their intensities and avoidances, exchanged **ideas** about it and then had seen the ideas washed away by cool intervals, washed like figures traced in sea-sand.*

ІСТОТА (1 пр.) : *The Avenue still had pretensions, as Miss Staverton said, to decency; the old people had mostly gone, the old names were unknown, and here and there **an old association** seemed to stray, all vaguely, like some very aged person, out too late, whom you might meet and feel the impulse to watch or follow, in kindness, for safe restoration to shelter.*

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): ***The idea** (to sabotage Barrow's carrier) began to bloom, strange and wonderful.*

ПАМ'ЯТЬ, ДОСВІД (1 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ФІЗИЧНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *Backpack was too heavy. It was much too heavy. (It symbolizes character's injuries from war. Backpack is like his **life experience**)*

Царина мети: ЧУТТЄВО-ЕМОЦІЙНА СФЕРА (2 прикл.)

ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (2 прикл.)

Стратифікація допоміжного суб'єкта

ІСТОТА (1 пр.) : ***Truth** is a hard deer to hunt (BVS, p. 32).*

ДУХОВНІ АРТЕФАКТИ (1 пр.): *They were only happy when the dialogue was going on, and its **seriousness** bathed them like the amber glow of an open fire.*

